

АПАТ

САРШҰНАҚ АЯЗ САЛҒЫРТТЫҚТЫ КЕШІРМЕЙДІ

Биыл қараша айының біткенін күтпей-ақ қыс қаһарын төге бастады. Көрмей жүрген қыс па, тәйірі дейсің. Тамағың тоқ, үйің жылы болса, қандай суыққа да шыдауға болады емес пе! Бірақ күздің алғашқы айларында әр қаладағы жылу орталықтарында бірінен соң бірі болған ірілі-ұсақты апат бейқам адамның өзін де ойландырып тастады.

(Жалғасы 2-бетте)

ЖАСТАР САЯСАТЫ

ЖАМБЫЛДЫҚ ЖАСТАР ҚАШАНДА БАСТАМАШЫЛ

Жастар – қоғамның қозғаушы күші. Болашағын бағамдайтын мемлекет жастарының санасының ояу, білімінің жоғары болуына басты мән береді. Білім мен ғылымның салтанат құруы Отанның еңсесін ешкімге бастырмауға сеп болатынын бүгінгі заман дәлелдеп отыр. Біздің Жамбыл өңірінің жастары да қашанда бастамашыл және ел тағдырына белсене араласуға дайын. Бұл тұрғыда өңірде дарынды, белсенді жаңа буын өкілдерінің өзара ықпалдасуы үшін барлық жағдай жасалып жатыр деп сеніммен айта аламыз.

ӨР ЖҰМЫСТЫҢ НӘТИЖЕСІ БОЛУЫ КЕРЕК

Өңірдегі жастардың саны 258 мыңды шамалайды. Бұл – облыс тұрғындарының 22 пайыздан астамы. Оның ішінде, облыс орталығы – Тараз қаласында 76 мың жас бар. Бұл дегеніміз, қала тұрғындарының 20 пайыздайын құрайды деген сөз. Тарқатып айтқанда, жастардың 37,4 пайызы қалада тұрса, 62,6 пайызы ауылдық елді мекенде тұрады. Экономикалық белсенді жастар саны 131,4 мыңды құрайды. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан қоғамын, әсіресе, жастардың санасын жетілдіру және бәсекеге қабілеттілігін арттыру саласын әрдайым баса назарда ұстап келеді. Сол жастарға өзінің қарым-қабілетін шындай отырып, дамудың жана кезеңіне өткен Қазақстанның бүгінгі мен келешегі үшін аянбай тер төгетін уақыт келгенін әрқайсымыз жан-жүрегімізбен сезіне білуге тиіспіз. Дегенмен түйткілді мәселелер де жоқ емес. Ол, әрине, жастардың жұмыссыздығы. Жұмыссыздықты жоюдың бірден-бір жолы – кәсіпкерлікке баулу. Мәселен, ағымдағы жылы аймақта «Кәсіпкерлікті

дамыту жөніндегі» ұлттық жоба аясында барлығы 21 838 жас белсенді шараларға тартылды. Оның ішінде: тұрақты жұмыс орындарына – 12 638 адам, қысқа мерзімді курстарға – 450 жас, «Бастау бизнес» жобасы бойынша кәсіпкерлік негіздеріне оқыту – 1 622 жас, гранттар беру – 1 893 жас, Жастар практикасы – 2000 жас, әлеуметтік жұмыс орындары – 897 жас, ақылы қоғамдық жұмыстар – 2000 жас, шағын несие – 338 жас қамтылды.

Сондай-ақ «Жасыл ел» еңбек жасағына жергілікті бюджет есебінен бөлінген 96,8 млн теңгеге 2 мыңнан аса жұмыссыз, NEET санатындағы жастарды маусымдық жұмыстарға тарту көзделуде. Бүгінгі күнге 1 197 жас тартылды. Әлбетте, әр жұмыстың өз нәтижесі болуы керек. Өткен жылы «Жасыл ел» еңбек жасағына жергілікті бюджеттен бөлінген 54,5 млн теңгеге 1 010 жұмыссыз, NEET санатындағы жастар маусымдық жұмыстарға тартылып, 121,4 шаршы шақырым аумақ тазаланып, 194,4 тонна күл-коқыс шығарылды.

ОТБАСЫ ҚҰНДЫЛЫҒЫ – БАСТЫ НАЗАРДА

Заман дамып, өзгерген сайын адамдардың, жалпы қоғамның көзқарасы мен құндылықтарға деген қарым-қатынасы өзгереді. Бұл – бұлтартпас шындық. Себебі заманға сай адам психологиясы өзгереді, бір қалыпта тұрмайды. «Адам өзгермейді дегеннің тілін кесем» деген емес пе еді хәкім Абай?! Демек адамның қарым-қатынасқа деген көзқарасы өзгереді. Осыдан біраз жыл бұрын ажырасуға бару – үлкен күнә, қылмыс, яки болмаса ерсі қылқы ретінде қабылданды. Бірақ қазір ондай ұғым жоқ. Ағымдағы жылдың 1 шілдесіне 2 546 жас некеге тұрса, оның 308-і некелерін бұзған. Бұл бас құраған жас отбасылардың 12 пайыздан астамының шырқы бұзылды деген сөз. Бұл ойландырмай қоймайды. Жастар ресурстық орталығы бірқатар жұмыстар жүргізуде. Атап айтқанда, «Бастау» атты жобамыз бар. Бұл жоба бойынша психологтарымыз жастар ажырасуға өтініш бергенде солармен тікелей жұмыс жүргізеді. Бұл жоба сот орындарымен бірлесіп іске асырылуда. Нәтижесіз емес. Бүгінгі күнге дейін ондаған отбасының шаңырағын сақтап қалуға өз үлесімізді қостық.

(Жалғасы 6-бетте)

БІЗДІҢ СҰХБАТ

Жастар саясаты – еліміздегі басымдық берілетін ең негізгі бағыттардың бірі. Өскелең ұрпаққа айрықша көңіл бөлудің нәтижесінде олардың жан-жақты білім алып, еңбек етуіне жағдай жасалып отыр. Еліміздің жан-жақты аймақтарында жастарға қолдау көрсетуге айрықша маңыз беріледі. Ал Жамбыл облысындағы мемлекеттік жастар саясатының дамуы қандай? Жастардың әлеуметтік жағдайын көтеруге, рухани тұрғыда өсіп-өркендеуіне бағытталған қандай жобалар бар? Осы сауалдарға жауап алу мақсатында Жамбыл облысы әкімдігінің жастар саясаты мәселелері басқармасының басшысы Жомарт Зұлпыхармен әңгімелескен едік.

Жомарт ЗҰЛПЫХАР,
Жамбыл облысы әкімдігінің жастар саясаты мәселелері басқармасының басшысы:

ЖАСТАР САЯСАТЫ – ЕЛ ЕРТЕҢІН АЙҚЫНДАЙТЫН БАСЫМ БАҒЫТ

Jas qazaq: Жомарт Дүйсенұлы, елімізде әрбір азаматтың жан-жақты дамып, бәсекеге қабілетті болып қалыптасуы үшін барлық жағдай жасалған. Жамбыл облысында жастарды қолдау мақсатында қандай игі істер атқарылып жатыр? Жалпы облыстағы жастардың саны қанша?

Ж.Зұлпыхар: Жастар еліміздің ертені. Қозғаушы күші. Жамбыл облысында белсенді жастардың қатары күннен күнге артып келеді.

Облыста 258 (258 164) мыңнан астам жас бар. Жастар облыс халқының 22,4 пайызын құрайды. Жастардың 96 786-і (37,4%) қалада, 161 378-і (62,6%) ауылдық елді мекенде тұрады. Облыс жастарын қолдау мақсатында біршама жұмыстар жүргізілуде. Атап айтқанда, мемлекет тарапынан түрлі жобалар, бағдарламалар іске асырылып жатыр.

(Жалғасы 3-бетте)

АПТАНЫҢ АЙТАРЫ

Ержан БІРЖАНОВ,
қаржы вице-министрі:

«1 қазандағы жағдай бойынша, 1,4 млн қазақстандықтың мойнында жалпы сомасы 1 трлн 450 млрд теңге несие берешегі бар. Бәрі де төлемі 90 күннен артық кешіктірілген қарыз. Осы азаматтардың ішінде қарызы төленбегеніне 5 жылдан астам уақыт өткен 365 мың адам бар.

Олардың қарызының жалпы сомасы – 504 млрд теңге. Бұл проблемалық қарызы бар азаматтардың 28 пайызы деген сөз. Мұндай статистика халықтың мойнындағы қарыз проблемасын заңмен реттеу қажеттігін көрсетіп отыр. Сондықтан да «Жеке тұлғалардың банкроттығы туралы» заң жобасы әзірленді».

БИЛІК

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Ресейге жасаған сапарын мақала тақырыбындағы тіркеспен тұжырымдаған жөн секілді. Өйткені Мәскеуде екі жақты ынтымақтастықтың жемісі туралы жан-жақты айтылып, көршілес жатқан қос мемлекет арасындағы байланыстардың келешегі айқындалды. Айта кеткен жөн, осы сапар барысында өзара тиімді экономикалық қарым-қатынасқа айрықша басымдық берілді. Бұл екі ел басшылары бейнебайланыс арқылы қатысқан Өңіраралық ынтымақтастық форумының кезекті отырысының жұмысында да анық байқалды.

мәні бар. Әлбетте, бұл сапар белгілі бір символдық мәнге ие. Екінші жағынан, бұл қалыпты жағдай, өйткені мемлекеттеріміз арасындағы ынтымақтастық туралы әңгіме өрбіп отыр. Биыл біз дипломатиялық қарым-қатынастың орнағанына 30 жыл толғанын атап өттік. Бүгін осы тарихи датаға арналған Декларацияға қол қоямыз». Мемлекет басшысы Қазақстан мен Ресей арасындағы сауда-экономикалық байланыстардың белсенді дамып келе жатқанына назар аударды. Осыған орай, Қазақстан үшін Ресей Федерациясының негізгі стратегиялық серіктес мемлекет екенін, солай болып қала беретінін атап өтті. Президент «Бізді түрлі саладағы терең қарым-қатынастар байланыстырады. Сіз Өңіраралық ынтымақтастық форумының кезекті отырысын меңзедіңіз. Бұл жолы ол Орынборда өтіп жатыр. Біздің одан

арасындағы ынтымақтастықтың даму деңгейіне көңіліміз толады деуге негіз бар. Сонымен қатар алға ұмтылу керек. Дәл осы мақсатпен мен осында арнайы сапармен келдім», — деді Қасым-Жомарт Тоқаев. Владимир Путин Мемлекет басшысын сайлаудағы сенімді жеңісімен және Президент қызметіне кірісуімен тағы да құттықтап, Қазақстанның саяси, әлеуметтік-экономикалық өміріндегі ауқымды өзгерістерге қатысты барлық жоспарын жүзеге асыруда сәттілік тіледі. Екі ел арасындағы байланыстардың жоғары деңгейі мен ерекше сипатын атап өтті. В.Путин бұл ретте «Әрине, Қазақстан Президентімен жиі кездесіп тұрамыз, жакында ғана жүздескен болатынбыз. Біз әр кездесуімізде өзекті мәселелерді талқылаймыз. Ең алдымен, экономика мәселесін көтереміз. Өйткені

СОЛТҮСТІК КӨРШІМЕН СЕРПІНДІ СЕРІКТЕСТІК

Сарапшы қауым сапардың тағы бір ерекшелігіне айрықша мән берді. Президент Ресей басшысы Владимир Путинмен кездесуде бұл жөнінде былай деді: «Ең алдымен, Қазақстан Республикасының Президенті лауазымына қайта сайлануыма орай жеке құттықтағаныңыз үшін алғыс айтқым келеді. Шын мәнінде, алғашқы шетелдік сапарым осы елге, Ресей Федерациясына жасалып отыр. Мұның терең саяси

әрі ілгерілеуімізге елеулі негіз бар. Біздің елдеріміз арасындағы сауда көлемі пандемияға байланысты қиындықтарға қарамастан, 24,5 миллиард долларға жетті. Ресей капиталының біздің елімізге бағытталуына қатысты үлкен жоспарымыз бар. Мен Мемлекет басшысы ретінде және біздің Үкіметіміз өзара тиімді шарттар негізінде Ресей капиталы Қазақстанда тұрақты жұмыс істеуі үшін қолымыздан келгеннің бәрін жасаймыз. Екі ел

бұл — біздің барлық саладағы табыстарымыздың негізі. Біз оны жоғары бағалаймыз. Жана ғана тұрақты түрде өтетін Өңіраралық форумға қатыстық. Онда да біздің әріптестер айтарлықтай нақты нәтижелерге қол жеткізетініне сенімдімін, себебі сауданың дені шекаралас аймақтар арқылы өтеді. Адамдар бір-бірімен араласады, бір-бірінің мүмкіндіктерін жақсы біледі. Біз қазір 2021 жылы тауар айналымының өскенін атап өттік. 2022 жылы да тұрақты артып келеді. Сондай-ақ дәстүрлі бағыттарда, жоғары технологиялық салаларда жұмыс істеп жатырмыз. Бұл болашақ үшін өте маңызды», — деді.

Қазақстан мен Ресей президенттері дәстүрлі түрде өзара сенім мен конструктивті негізде екіжақты серіктестікті одан әрі нығайту жолдарын айқындады. Өнеркәсіптік қатынастар мен көлік-логистика саласындағы экономикалық іс-әрекеттерді күшейту басты міндет болып қала береді. Кездесу соңында Қасым-Жомарт Тоқаев пен Владимир Путин дипломатиялық қатынастардың 30 жылдығына орай Қазақстан Республикасы мен Ресей Федерациясы арасындағы Декларацияға қол қойды.

Талап ТІЛЕГЕН

Сөз-Жебе

Әбілфас ХАМЕДОВ, Мәжіліс депутаты:

«Қолды болған 10 көліктің үшеуі ғана иесіне қайтады. Қалғаны із-түзсіз жоғалады. Ал қалаларда тәулік бойы камералар қосылып тұрады. Жол-көлік қозғалысы ережесін бұзғанда жүргізушілерге айыппұл лезде «жетіп келеді». Ал сол камералар ұрланған көлікке келгенде «көрмей» қалады. Сонда ұрланған көліктер бейнебақылау камерасынан қалай жоғалып кететіні түсініксіз».

Аптаның жанайқайы

Александр МИЛЮТИН, Мәжіліс депутаты:

«Қазір студенттердің тең жартысы шағын несие ұйымдарынан қарыз алып, өз бетінше төлей алмайтын жағдайда. Бұл қарызға үстемесі жамала береді де, студент тұрмақ, ата-анасы төлей алмайтын деңгейге жетеді. Сол үшін жастардың өзіне-өзі қол жұмсауға дейін баратынын БАҚ-тан оқып жүрміз. Бұл мәселе тез арада шешілуі тиіс. Сондай-ақ ескері борышын өтеп жүрген жастардың да несие төлеу мерзімін екінші деңгейлі банктер мен шағын несие ұйымдары шегермейді. Олардың алдына да тиісті міндеттеме қойған дұрыс».

Кесте

БЖЗҚ ҚОРЫ
ЖЕТКІЛІКТІЛІК ШЕГІН
ТАҒЫ КӨТЕРДІ

Жас ерекшеліктері	ТЖШ теңгемен	
	2023 жыл	2022 жыл
	2023 жыл	2022 жыл
20 жас	3 260 000	3 140 000
21 жас	3 380 000	3 250 000
22 жас	3 510 000	3 370 000
23 жас	3 630 000	3 490 000
24 жас	3 760 000	3 610 000
25 жас	3 890 000	3 730 000
26 жас	4 030 000	3 860 000
27 жас	4 160 000	3 980 000
28 жас	4 300 000	4 110 000
29 жас	4 440 000	4 240 000
30 жас	4 580 000	4 370 000
31 жас	4 720 000	4 510 000

32 жас	4 870 000	4 640 000
33 жас	5 010 000	4 780 000
34 жас	5 160 000	4 920 000
35 жас	5 310 000	5 060 000
36 жас	5 470 000	5 200 000
37 жас	5 620 000	5 350 000
38 жас	5 780 000	5 490 000
39 жас	5 940 000	5 640 000
40 жас	6 100 000	5 790 000
41 жас	6 270 000	5 950 000
42 жас	6 440 000	6 100 000
43 жас	6 610 000	6 260 000
44 жас	6 780 000	6 420 000
45 жас	6 950 000	6 580 000
46 жас	7 130 000	6 750 000
47 жас	7 310 000	6 920 000
48 жас	7 490 000	7 090 000
49 жас	7 670 000	7 260 000
50 жас	7 860 000	7 430 000
51 жас	8 050 000	7 610 000
52 жас	8 240 000	7 790 000
53 жас	8 440 000	7 970 000
54 жас	8 640 000	8 150 000
55 жас	8 840 000	8 340 000
56 жас	9 040 000	8 530 000
57 жас	9 250 000	8 720 000
58 жас	9 460 000	8 920 000
59 жас	9 670 000	9 120 000
60 жас	9 890 000	9 120 000
61 жас	9 890 000	9 120 000
62 жас	9 890 000	9 120 000

Әлеумет.т⁰ САРШҰНАҚ АЯЗ САЛҒЫРТТЫҚТЫ КЕШІРМЕЙДІ

Осы аптада саршұнақ аязда жылусыз қалған Екібастұзға бүкіл ел көз тігіп, «тезирек жөнделсе екен» деп тілеуін тіледі. «Ертеңгі күні біз де тоңып секірмейік» деген үрей де жоқ емес. Өйткені соңғы мәлімет бойынша, биылғы жылу маусымы басталғаннан бері ел ішіндегі тіршілікпен камту жүйесінде 26 технологиялық ақау тіркеліпті. Көптің көкейіндегі сауалды осы аптаның сәрсенбісінде Алматы әкімінің Түркісіб ауданы тұрғындарымен кездесуінде біреу шыдамай кетсе керек. «Екібастұздың көбін біз кимейміз бе?» деген сауал қойыпты. Әлбетте, шаһар әкімі «солай болуы мүмкін» деп жауап бермейді ғой. «Оған жол бермеуге тырысамыз» деп құтылды. Мұндай екіұшты жауап көптің көңілінен шықпайтыны белгілі. Алматының су-жылу құбырларының 60-70 пайызы әбден ескіргені жылда айтылады. Биылғы жылу маусымының «бісімілзесі» дәл осы сөзден басталды. Қыс басталмай сондай ескі құбырдың бір тұсы жарылып та үлгерді. Әбден тозығы жеткен жылу орталықтары мен желілері тек Алматы емес, бүкіл ел аумағында «жылу маусымы қалыпты жағдайда өтеді» деп уәде беруге мұрша келтірмейді. Павлодар облысының әкімі Әбілқайыр Скаковтың тамыз айында «Екібастұздағы жылу маусымы қалыпты жағдайда өтеді» деп сеніммен айтқан сөзі — соның дәлелі (осы жолдар жазылып жатқанда Ә.Сқақовтың Павлодар облысының әкімі лауазымынан босатылғаны туралы ақпарат жарияланды).

Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігінің мәліметіне жүгінейік. Еліміздегі жылу және сумен жабдықтау желісінің ұзындығы 119 мың шақырымды құрайды екен. 2015 жылдан бері оның құрылысы мен жаңғыртылуына түрлі қаржы көздерінен 344 млрд теңге бөлінген. Соның нәтижесінде 3667 шақырым инженерлік желі жүргізіліп, жаңғыртылған, яғни тозу көрсеткіші 65 пайыздан 53 пайызға кеміпті. Биылғы жылдың соңына дейін бұл көрсеткішті 51 пайызға азайту жоспарланған. Жыл соңына дейін бір айға да жетпейтін уақыт қалды десек, осы уақыт ішінде 2 пайызын жанарттық деп мәз боламыз ғой?

5 қарашадағы Риддердегі апат ұмытыла қойған жоқ. Қала тұрғындары «қақаған қыстан тонбай шығамыз ба, жоқ па» деп әлі де аландаулы. Сол кезде Шығыс Қазақстан облысының әкімі Даниял Ахметов Риддердегі жылу электр орталығын қаланың коммуналдық меншігіне қайтару мәселесі қарастырылып жатқанын айтып еді. Екібастұзбен қабаттасып, 30 қарашада Рудныйда 33 бес қабатты және 13 жер үй жылусыз қалды. Оның алдында Жезқазған ЖЭО-да 2 қазандық істен шығып, үйдегі температура 13 градусқа түсіп кетті. Ал Екібастұз, Жезқазған, Рудный ЖЭО-ры жеке меншік компанияларға тиесілі. Қазір жеке меншіктің қолындағы жылу орталықтарын мемлекетке қайтару туралы ұсыныс айтыла бастады. Әлбетте, бұл тез арада шешіле салатын түйін емес. Тозығы жеткен ЖЭО-на қаржы құйғысы келетін инвестор жоқ. Табылғанымен, жеке инвестордың да қарқ қылмайтынына көзіміз жетті. Бұл саланы түгелдей мемлекеттің мойнына артып қою да мәселені шешпейді.

Көңілді көншіткені, әйтеуір, қозғалыс бар. Кеше Президент Әкімшілігі басшысының бірінші орынбасары Тимур Сүлейменовтің жетекшілігімен орталық және жергілікті атқарушы органдардың қысқы жылыту маусымына дайындығын тексеру үшін комиссия құрылатыны мәлім болды. Комиссия құрамына Бас прокуратураның, жоғары аудиторлық палатаның, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің және басқа да уәкілетті мемлекеттік органдардың өкілдері кіреді.

Президент Қасым-Жомарт Тоқаев жұмысты он күн ішінде нақты қорытындылармен және ұсыныстармен аяқтауды тапсырды.

Гүлнар АХМЕТОВА

Аптаның ұсынысы

Жанболат ЖӨРГЕНБАЕВ, Сенат депутаты:

«Алматы қаласы маңындағы саяжай тұрғындары әлеуметтік нысандардың жоқтығына, жолдың нашарлығына, ауыз судың сапасыздығына, электр жарығының жиі сөнуіне және қоғамдық көліктің келмейтініне шағымданады. Ауыл мәртебесінің жоқтығынан «Нұрлы жер» мемлекеттік бағдарламасында саяжайларға инфрақұрылым жүргізу қарастырылмаған. «Қазақстан Республикасының Әкімшілік-аумақтық құрылысы туралы» заңына сәйкес, стратегиялық және әлеуметтік-экономикалық жағдайларын есепке алып және санитарлық нормаларды қарастыра отырып, саяжайларға елді мекен мәртебесін беру бойынша кешенді жоспар қарастыру қажет. Егер саяжайлардағы тұрғындардың 183 мыңы Алматы сияқты алып мегаполистің айналасындағы аудандарда тұратындығын ескерсек, олардың елді мекен статусын алуы оңтүстік астананың жүктемесін жеңілдетіп қана қоймай, облыстың да өркендеуіне өзіндік серпін береді».

Біздің сұхбат

(Басы 1-бетте)

Жергілікті жерлердегі «Жастар ресурстық орталықтары» арқылы жоғары, орта және кәсіптік білім алушылар арасында салалық бөлімдердің мамандарының қатысуымен қолданыстағы мемлекеттік бағдарламалар бойынша түсіндіру-ақпараттандыру жұмыстары тұрақты негізде жүргізіліп тұрады. Елімізде әрбір жас азаматтың толыққанды дамуына арналған жан-жақты тетіктер жасакталғандығы айқын көрініс табуда. Жастар келешегіміздің тірегі ретінде ұшан-теңіз білімімен, жасампаз еңбегімен және күш-жігерімен өз болашағын

Жомарт ЗҰЛПЫХАР, Жамбыл облысы әкімдігінің жастар саясаты мәселелері басқармасының басшысы:

ЖАСТАР САЯСАТЫ – ЕЛ ЕРТЕҢІН АЙҚЫНДАЙТЫН БАСЫМ БАҒЫТ

құрудың жана мүмкіндіктерін меңгеруі тиіс. Басқарманың мемлекеттік әлеуметтік тапсырысы аясында әлеуметтік маңызы бар жобалар да іске асырылуда. Айталық, облыс жастарына жеңілдікпен несие беруге арналған «Әулиеата жастары» тұрғын үй бағдарламасы іске қосылды. 400 АЕК (айлық есептік көрсеткіш) көлемінде қайтарымсыз гранттар және кәсіпкерлік жана бастамаларға 5 млн теңгеге дейін гранттар берілуде, «Дипломмен ауылға» бағдарламасы аясында көтерме жәрдемақылар және тұрғын үй сатып алуға немесе салуға несие берілуде, жастарды маусымдық жұмыспен қамту мақсатында «Жасыл ел» еңбек жасағы жұмысы ұйымдастырылуда.

Сондай-ақ басқарма тарапынан жастарды облыс жастарының азаматтық және қоғамдық-саяси белсенділігін арттыру, облыс жастарының

білім, ғылым, өнер, мәдени шығармашылық деңгейінің артуына және өңірдегі жастар саясатындағы өзін-өзі басқару жүйесін қалыптастыруға жағдай жасай отырып, әр түрлі салада жетістікке жеткен және қоғамдық өмірде белсенді араласқан жастарды көтермелеу және қолдау мақсатында 15 номинация бойынша үздік деп танылған жастарға «Әулиеата үміті» жастар сыйлығы тағайындалмақ.

Jas qazaq: Жастар саясатын дамыту дегенде, ең басты мәселе – жастарды жұмыспен қамту екені белгілі. Әсіресе, қолына енді ғана диплом алып, маман иесі атанған жастардың тұрақты жұмыспен қамтылуы маңызды. Осы ретте жастарды жұмыспен қамтуға бағытталған қандай бағдарламалар бар?

Ж.Зұлпыхар: Жастарды еңбекке баулу, кәсіпке бейімдеу жұмыстары жергілікті жерлердегі жұмыспен қамту орталықтары арқылы іске асырылады. Жастарды бос жұмыс орындары жәрменкесіне, жұмыспен қамтудың белсенді шараларына *(бос жұмыс орындары, жастар практикасы, әлеуметтік жұмыс орындары, ақылы қоғамдық жұмыс орындары)*, кәсіпкерлік бастамаларға *(кәсіби оқуға, кәсіпкерлік негіздеріне оқуға, шағын несие алуға)*, маусымдық жұмыстарға *(«Жасыл ел»)*, спорттық, мәдени іс-шараларға тарту жұмыстары ұйымдастырылды.

Сондай-ақ жергілікті жерлердегі «Жастар ресурстық орталықтары» арқылы «Jastargа-kenes» жобасы аясында мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар туралы жастарға кеңес беру және ақпараттандыру мақсатында ақпараттық кеңес беру алаңдары ұйымдастырылды.

Ағымдағы жылы «Кәсіпкерлікті дамыту жөніндегі» ұлттық жоба аясында 21 838 жасты белсенді шараларға тарту жоспарланған.

Биылғы жылдың 1 қарашасында аталған жоба аясында барлығы 25 588 жасты жұмыспен қамтудың белсенді шараларына тартылды.

Оның ішінде, 7 798 адам бос жұмыс орындарына орналасса, 330 жас қысқа мерзімді кәсіби оқытуға, 525 жас онлайн оқытуға, 1 738 түлек жастар практикасына, 189 жас әлеуметтік

жұмыс орындарына жолданып, 1 888 жас ақылы қоғамдық жұмыстарға тартылды, 30 жас ұрпақтар келісімшартына, 179 жас алғашқы жұмыс орны жобасына, сондай-ақ 11 391 жас «Бастау-Бизнес» жобасымен кәсіпкерлік негіздеріне оқуға жолданып, 1 520 жас қайтарымсыз грант алды.

Jas qazaq: Жастарға қолдау көрсетуден бөлек, олардың бос уақытын тиімді өткізуге де түрлі жағдайлар жасалуы керек. Жамбыл облысындағы жастардың бос уақытын тиімді өткізуге, спорт және мәдени шараларға араластыру жағы қалай жүзеге асуда?

Ж.Зұлпыхар: Облыста «Жастар ресурстық орталықтарына» қарасты 16 «Аула клубтары» рухани-адамгершілік, спорттық, мәдени-

білімін шетелде жалғастырғысы келетін жастардың қатары көп. Ертен олар еліміздің болашағына үлес қосатынына сенімдімін.

Jas qazaq: Еліміздегі ең өзекті мәселенің бірі – баспана мәселесі. Бүгінде осы мәселені шешуге мемлекет тарапынан түрлі бағдарламалар жасалуда. Жамбыл облысы да жастарды баспанамен қамту мақсатында «Әулиеата жастары» бағдарламасын іске қосты. Осы жобаға тоқтала кетсеңіз. Мәселен, биыл қанша жас қоныс тойын тойлады?

Ж.Зұлпыхар: Облыс әкімінің тапсырмасымен аймақтағы мемлекеттік жастар саясатын дамытудың 2021–2025

жылдарға арналған «Әулиеата жастары» бағдарламасының аясында облыс жастарына жеңілдікпен несие беруге арналған «Әулиеата жастары» бағдарламасының жобасы әзірленген еді.

Жоба өңір жастарын қолжетімді тұрғын үймен қамтамасыз етуге және жас отбасыларға қолдау мақсатында дайындалды.

Бағдарламаны әзірлеуде облыстың ерекшеліктерін ескере отырып, Астана, Алматы қалаларында оң нәтиже берген пилоттық бағдарламалар негізінде алынды.

Бұған дейін облыста жастар мен жас отбасыларды тұрғын үймен қамтамасыз етуге бағытталған арнайы бағдарлама болмаған. Қолданыстағы бағдарламалар шеңберінде тұрғын үй сатып алу үшін азаматтарға ипотекалық кредиттеудің

әртүрлі құралдары *(«7-20-25», «Баспана-хит», «Әскери Баспана», «Бақытты отбасы», «Шаңырақ» 5-10-20 және т.б)* қарастырылған. Басқарма тарапынан тұрақты түрде әлеуметтік желіде сауалнамалар ұйымдастырылды, яғни жүргізілген зерттеудің нәтижесінде жастардың

«Жастарға қатысты келесі мәселе – жұмыспен қамту. Бұл, әсіресе, өңірлерде аса өзекті. Біз жұмыссыз жастарға жол сілтеп, бағыт-бағдар беруіміз керек. Олардың тұрақты кәсіп табуына көмектесуіміз қажет. Қазір жұмыспен қамтуға бағытталған бірнеше бағдарлама бар. Бірақ жастардың көбі сол шаралар туралы білмейді. Мемлекет ұсынып отырған түрлі қолдау жұмыстарынан хабарсыз. Бұл мәселе тек жалаң үгіт-насихатпен шешілмейді. Үкімет пен әкімдер жастарды жұмыспен қамту мәселесімен арнайы айналысып, күнделікті назарда ұстауы қажет. Қазіргі таңда – дарынды жастар мекені. Ертен еліміздің абыройын асыратын да – осы талантты ұл-қыздар. Біз олардың өрісін ашып, қарым-қабілетін шыңдау үшін бар мүмкіндікті жасауға тиіспіз»

(Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев)

шығармашылық, құқықтық, психологиялық-танымдық, экологиялық мәдениет және т.б. бағыттарда жұмыс жүргізеді. Аталған аула клубтарында тоғызқұмалақ, шахмат, сурет салу, шебер қолдар, бастауыш сыныпқа қосымша білім беру, поэзия, өнер, айтыс, дойбы, шахмат,

үстел теннисі, жастарды ұлттық спортқа баулуға бағытталған үйірмелер бар.

Сонымен қатар, жастардың бос уақытын тиімді өткізуге облыс көлемінде «Рухани-адамгершілік», «Әскери-патриоттық», «Спорт», «Мәдени-шығармашылық», «Құқық», «Дін», «Психологиялық-танымдық», «Жастарға кеңес беру», «Экологиялық мәдениет», «Этносаралық келісім», «Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу» сияқты 11 бағыт бойынша жастар арасында іс-шаралар ұйымдастырылуда. Одан бөлек, әр ауданда белсенді жастардан құрылған «Жастар ресурстық орталықтары» бар. Бұл орталықтың негізгі мақсаты – аудан жастарының дамуына үлес қосу. Орталықта белсенді жастар қайырымдылықпен, волонтерлікпен айналысса, шығармашыл жастар өздерінің тобын құрып, шығармашылық орта қалыптастыруда. Қазір жастарға барлық жағдай жасалған, мүмкіндік мол. Жұмыс барысында жастармен көп кездесіп, олардың ойын тыңдаймыз. Бір жағынан, қазір электрониканың дамыған кезеңі. Үйренемін деген адам онлайн да қалағанын үйіне алады. Әрине, зиянды тұстары бар болғанымен, ғаламторды тиімді пайдаланып та дамуға болады. Тек жастар интернеттен өзіне керекін алса екен деймін. Қазір шет тілін үйреніп,

90 пайызға жуығы тұрғын үй алуға ниетті екені және төлеу қабілетінің бар екендігін көрсеткен.

Бағдарламаға жергілікті бюджет есебінен 500 миллион теңге бөлінді. Бағдарлама «Бәйтерек» ұлттық басқарушы холдингінде қолдау тапты.

Жастарға берілетін қарыздың ең жоғары сомасы – 13 миллион теңгеге дейін. Несие беру уақыты – 19 жыл. Пайыздық мөлшерлеме – 5%, бастапқы жарна – 5%. 50-ге жуық жас қамтылды.

Бағдарламаға 35 жасқа дейінгі Қазақстан азаматы қатыса алады. Негізгі қатысушы ретінде тек ерлі-зайыптылардың біреуі ғана қатыса алады. Сонымен қатар, ағымдағы жылдың 28 наурызында «Отбасы банк» АҚ мен облыс әкімі арасында Жамбыл облысы жастарына жеңілдетілген несие берудің 2022 жылға арналған «Әулиеата жастары» бағдарламасы аясындағы №118-22 Ынтымақтастық туралы екі жақты келісім жасалып, облыс әкімдігі, Бағдарлама әкімшісі *(жастар саясаты*

мәселелері басқармасы) және «Отбасы банк» АҚ арасында үш жақты несие шартына қол қойылды.

Бағдарлама аясында өтінімдерді қабылдау үшін облыс әкімдігінің цифрлық технологиялар басқармасымен e-jambyl.kz платформасында «Әулиеата жастары» бағдарламасына өтінімдерді қабылдау бөлімі әзірленіп, аталған бөлімде бағдарлама талаптары мен шарттары орналастырылды және қатысушылардың өтінімдерін қабылдау іске асырылды.

Сондай-ақ бағдарламаның шарттары e-jambyl.kz сайты мен әлеуметтік желі паракшаларында орналастырылды.

Бағдарламаға тұрғын үй алуға барлығы 619 өтінім түсті және аталған өтінімдер Жамбыл облысының жастарына жеңілдікпен несие беруге арналған. «Әулиеата жастары» өңірлік тұрғын үй бағдарламасына қатысушылардың өтінімдерін қарау және бағалау жөніндегі комиссияның қарауына ұсынылып, нәтижесінде 67 қатысушыға «Отбасы банкке» қолдама берілді.

Бүгінгі күнге «Отбасы банк» АҚ Жамбыл облыстық филиалы тарапынан 27 қатысушының өтінімі мақұлданып, оның ішінде 14 қатысушы бағдарлама аясында баспаналы болды. 13 қатысушы тұрғын үй іздестіруде. Ал 20 қатысушының өтінімі банктің қарауында тұр.

2023 жылға бағдарлама аясында баспанамен қамтылатын жастардың санын арттыру мақсатында «Отбасы банк» АҚ Жамбыл облыстық филиалымен бірлесіп қаржыландыру арқылы қаражат көлемін ұлғайту жұмыстары жүргізілуде.

Сондай-ақ алдағы уақытта бағдарлама шарттарын онтайландыру мақсатында бағдарлама ережесіне өзгерістер енгізу жұмыстарын жүргізу жоспарланып отыр.

Jas qazaq: Маман ретінде жастардың әл-ауқаты мен дамуын жетілдіруге әлі де болса не істеуіміз керек? Осыған қатысты ойыңыз қандай?

Ж.Зұлпыхар: Жастардың әл-ауқаты мен дамуын жетілдіруге жастарға әр саладан гранттар бөлу қажет, жастар барынша білімге ұмтылғаны жөн. Қазіргі таңда Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың бастамасымен жастарға ерекше көңіл бөлінуде. Білім саласы болсын, кәсіпкерлік саласы болсын, әр түрлі жеңілдіктер мен гранттар бойынша бағдарламалар қарастырылуда. Дәл осы сияқты бізге бағдарламалар санын арттырып, жастарды білімге, еңбекке қызықтыратын, ең бастысы, жастарға тұлғалық дамуын, ортада өзін қалыптастыруға мүмкіндік беретін жағдайларды жасауға әрекет етуіміз керек. Жастар саясаты – ел ертеңін айқындайтын басым бағыт. Жастар саясаты жастардың білім, еңбек және жұмыспен қамту, денсаулық сақтау саласындағы әлеуметтік құқықтарын қамтамасыз етуге, шығармашылық әлеуетін дамытуға, жастарды ауқымды әлеуметтендіру және патриотизм құндылықтарын қалыптастыру үшін жағдай жасауға негізделген. Мемлекеттік жастар саясатының басты мақсаттарының бірі – еліміздің әлеуметтік, экономикалық, мәдени дамуына үлес қосуға, ұлттық қауіпсіздікті нығайтуға тәрбиелеу. Жастар мәселесі қай заманда да өзекті болып қала бермек. Осы

ретте келесі жылы жастардың кәсіпкерлік бастамаларына қолдау көрсету мақсатында жеңілдетілген тәртіппен шағын несие беру тетіктері қарастырылып отыр. Бұл да жастардың өз кәсібін дамытуға септігін тигізеді.

Jas qazaq: Өңіміңізге рахмет!

Сұхбаттасқан
Макпал НОҒАЙБАЕВА,
Жамбыл облысы

НАРЫҚ

Қаржы

2022 жыл аяқталуға жақын қалды. Желтоқсан жылды қорытындылап, келесі жылға жоспар түзетін көзең. Jas qazaq редакциясына жыл бойы көліп түскен сұрақтардың бір парасы қаржылық сауаттылыққа қатысты болды. Бүгінгі нөмірде биыл ең жиі кездескен қаржы алаяқтығына қатысты сұрақтарға жауап пен кеңестер ұсынамыз.

Биыл телефон алаяқтарына тап болғандар аз емес. Әдетте, бейтаныс адам қоңырау шалып, ақшанызды иемденбек болады. Олар қорқыту, көндіру, әйтеуір, сенімді деген дәлелдерді қолданады. Алдау әдістері өзгергенімен, қорғану жолдары әмбебап және әрқашан нәтижелі. Алаяқтықтың құрбаны болмауға, өтірікті әшкерелеуге және ақшанызды сақтап қалуға көмектесетін қарапайым ережелер туралы айтып берейік.

Банк қызметкері қоңырау шалады. Оның алаяқ емес екенін қалай білуге болады?

Есіңізде болсын, банк қызметкерлері өз клиенттеріне сирек қоңырау шалады. Әңгіме барысында оның не айтқанына назар аудару керек. Егер ол біреу ақшанызды алмақ болып жатыр немесе сіздің атыңызға көп мөлшерде несие алуға тырысуда деп айтса, онда сақ болыңыз. Бұл алаяқтарға тән қулық. Олар сізге ойлануға мұрша бермей, әдейі қорқытады. SMS-тегі кодтарды, парольдерді, логиндерді, банк картасының мәліметтерін және жинаған ақшанызға қатысты басқа ақпаратты ешкімге айтуға болмайтынын есте сақтаныз. Егер хабарласып тұрған «банк қызметкері» сізден осы деректерді айтуды талап етсе — ол алаяқ.

Полициядан қоңырау шалып, сіздің атыңыздан әртүрлі банктерден көп мөлшерде несие алып жатыр деп айтады. Мен шынымен полициеймен сөйлесіп тұрмын ба?

Соңғы жарты жылда «полициядан қоңырау шалу» қазақстандық алаяқтардың жана схемасына айналды. Әдетте, «тергеуші» сізге хабарласып, кездейсоқ есімді айтады, мысалы, Иванов Иван Иванович және сізден аталған адамның кім екенін сұрайды. «Ешкім» деген жауапты естіген ол осы Иванов дәл қазір қолыңыз қойылған жалған сенімхатпен әртүрлі банктерге барып, сіздің атыңызға несие алып жүр дейді. Мұндай сөзге сенудің қажеті жоқ. Біріншіден, полиция несие беріліп жатқандардың бәрін қадағаламайды, екіншіден, егер қандай да бір себептермен тәртіп сақшыларының сізге қояр сұрағы болса, онда сізге телефонмен емес, ресми түрде хабарлайды.

Барлық белгілер бойынша маған алаяқ қоңырау шалып тұр. Не істеуім керек?

Телефон шалып тұрған алаяқ екенін түсінгеннен кейін, дереу телефон тұтқасын қойыңыз. Егер ол сізге қайта-қайта қоңырау шалса, оның нөмірін бұғаттаңыз және қоңырауға қайта жауап берменіз.

Ал егер бұл алаяқ болмай шығып, ақшама шынымен қауіп төніп тұрса ше?

Егер телефонмен сөйлесіп тұрған кісінің алаяқ екеніне күмәндансаңыз, онда одан атын, тегін және лауазымын сұраныз. Содан кейін телефонды қойып, оның өзін таныстыруына байланысты банктің call-орталығына немесе полицияға қоңырау шалыңыз. Банктердің нөмірлері ресми сайттарда көрсетілген және әлеуметтік желілерде верификацияланған

парақшаларда көк шеңберде ақ белгімен белгіленеді. Оларға хабарласып, қоңырау шалушының аты-жөнін айтып, ондай адам банкте (*полицияда*) жұмыс істей ме деп сұраныз. Сондай-ақ шотыңызға қауіп төніп тұрғаны немесе біреулер сіздің атыңызға банктен несие алып жатқаны рас па деп сұрауыңызға болады. Егер ақпарат расталмаса — ақшанызға ештеңе болмайтынына және қоңырау шалған адамның сізді алдамақ болған алаяқ екеніне көз жеткізесіз. Әңгімелесуші айтқан ақпаратты тек банктердің немесе құқық қорғау органдарының ресми өкілдерінде ғана тексеруге болатындығын есте шығармағаныңыз жөн. Оны растау үшін

мінез-құлқындағы «күмәнді» белгілерді байқауға уақыт бермейді.

Ол қалай әрекет етеді?

Өтірік сатушылар сатып алушы әлі алмаған зат үшін алдын ала төлем сұрауы мүмкін. Олар бұл өтініштерін затты сатып алғысы келетіндер көп деп түсіндіреді. Ал алдын ала төлем сатып алушыға тауарды нақты ала алатынына кепілдік береді. Бұл ретте алдын ала төлемді көбінесе анонимді төлем жүйелері арқылы жасау ұсынылады, мысалы, Western Union.

Сондай-ақ сатушылар әлеуетті сатып алушыға жіберілген сілтеме арқылы өтіп,

кодты ұрлай алмайды. Жалғыз жолы — ықтимал жәбірленушіні осы сандарды айтуға көндіру.

Алаяқтар мұндай бағдарламаларды қалай пайдаланады?

Көбінесе алаяқтар адамдарға қоңырау шалып, өздерін банк қызметкерлері деп таныстырады. Олар оны картасынан халықаралық ақша аударымын жасау, қаражатты басқа шотқа салу немесе карта иесі білмейтін басқа бір күмәнді операция жасау әрекеті болғанына сендіреді. Оны қорқытып, шатастырып, алаяқ оған қаражатын «қорғауды» ұсынады. Ол үшін AnyDesk немесе TeamViewer бағдарламасы сияқты «қолдау

ҚАРЖЫ АЛАЯҚТАРЫНАН ҚАЛАЙ ҚҰТЫЛАМЫЗ?

тауар ақысын төлеуді сұрауы мүмкін. Бұл сілтеме қорғалмаған фишингтік сайтқа апаралы. Демек пайдаланушы платформада жазып қалдырған карта деректерін алаяқ та көреді. Сондықтан ол ақшаны өз мақсатында пайдалана алады.

ЖАЛПЫ ҚАУІПСІЗДІК ЕРЕЖЕЛЕРІ

Сонымен, жарнамалық сайтта өнімді сату немесе сатып алу кезінде өзіңізді қорғау үшін келесі ережелерді сақтау қажет:

Қолыңызға алмаған зат үшін белгісіз сатушыға анонимді төлем жүйелері арқылы алдын ала төлемді жіберменіз. Карта деректерін бөгде ресурстардағы нысандарға жазбаңыз.

Сатушыға да, сатып алушыға да картаныздың CVC кодын хабарламаңыз. Ол ақша аудару үшін мүлдем қажет емес.

Жіберілген төлемді «алу» үшін күмәнді сілтемелер бойынша өтпеніз. Сатып алушыдан ақшаны тікелей картанызға аударуын немесе кездескен кезде қолма-қол ақшамен төлеуін талап етіңіз. Мобильді банктік қосымшаларда онлайн-сатып алу сомасын шектеуге болады. Мұндай шара, біріншіден, Сізді ойламай тауар сатып алудан қорғайды. Екіншіден, алаяқтарға, олар жеке деректеріңізді иемденген жағдайда, қаражатыңыздың қомақты мөлшерін иемденуге жол бермейді.

Енді сіз тегін жарнамалық сайттарда алаяқтарды қалай тануға болатынын және ең бастысы, олардың айла-амалдарына түспеу жолдарын білесіз.

Кибералаяқтың құрбаны болу перспективасы қаншалықты зор болып көрінсе де, оны болдырмау жолы өте оңай. Ол үшін олардың қалай әрекет ететінін және өз «жұмысында» қандай құралдарды қолданатынын білгеніңіз жөн. Бүгін олардың бірі — қашықтан кіру бағдарламаларына тоқталамыз.

Қашықтан кіру бағдарламасы дегеніміз не?

Мұндай бағдарламаларға, мысалы, AnyDesk немесе TeamViewer жатады. Бұл қызметтер үшінші тарапқа компьютерге немесе телефонға қашықтан кіруге мүмкіндік береді. Бағдарламаның екеуі де — лицензияланған және негізінде қауіпсіз. Алайда алаяқтың қолында пайдаланушыларға зиян тигізуі мүмкін.

Ол қалай жұмыс істейді?

Кез келген құрылғыға қашықтан кіруді қамтамасыз ету үшін оған бағдарлама орнату қажет. Содан кейін бағдарлама автоматты түрде бірегей қосылу кодын құрылғыға кіретін адамға айту керек. Бұл кодсыз компьютерге немесе смартфонға қосылу мүмкін емес. Алаяқтар бұл

қосымшасын» жүктеп алу керек. Қосылуға арналған кодты алғаннан кейін ғана гаджеттің жалында сақталған логиндерді, парольдерді, картадағы жинақтар мен қаражат туралы ақпаратты көруге болады.

Егер өзін банк қызметкері деп таныстырған адам менен осындай бағдарламаны орнатуды сұраса не істеу керек?

Банк қызметкерлері Сізден белгілі бір бағдарламаны орнатуды сұрамайтынын ұмытпағаныңыз жөн. Егер өзін банк қызметкері ретінде таныстырған адам сізден қандай да болмасын бағдарламалық жасақтаманы жүктеуді талап етсе, онда оның алаяқ болып шығуы әбден мүмкін. Әрине, олар ұсынған бағдарламаларды жүктеудің

қажеті жоқ. Мұндай адаммен сөйлесуді тоқтатқан дұрыс, ал егер сіз телефон тұтқасын қойғаннан кейін ол қайта қоңырау шалса, онда жауап бермегеніңіз дұрыс.

Егер қашықтан кіру бағдарламасын жүктеп алсам не істеу керек?

Егер бағдарламаны жүктеп алсаңыз, бірақ қосылу кодын әлі айтпаған болсаңыз, онда әңгімені мүмкіндігінше тез аяқтаңыз. Ал егер кодты айтып қойған болсаңыз, онда құрылғыны өшіру арқылы сессияны тоқтатыңыз. Алаяқ қажет мәліметтерді әлі алып үлгермеген болар. Содан кейін компьютерден немесе телефоннан қашықтан кіру бағдарламасын жойып, құрылғыны IT маманға көрсетіңіз. Бұл тыңшылық бағдарламалардың жоқтығына көз жеткізу үшін қажет.

Алаяқтар менің банк қосымшама менсіз кіре ала ма?

Жоқ. Банк өз қосымшасын барынша қауіпсіз етіп әзірлейді. Оны бұзу мүмкін емес. Бөтен адамның басқа біреудің онлайн-банкінгіне кіруі үшін оған карта иесінің көмегі қажет болады. Мысалы, қосылу кодтарын, CVC кодтарын, SMS кодтар мен парольдерді айту керек. Өзіңізді қаскүнемдерден қорғау үшін банк қызметкерлерінің мұндай ақпаратты ешқашан сұрамайтынын және оны ешбір жағдайда үшінші тұлғаларға беруге болмайтынын естен шығармаған жөн.

Осы ережелерді сақтай отырып, телефон алаяқтарынан оңай тани аласыздар және олардың құрығына түспейсіз.

Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ

«ДІЛМАР» ЖҮЙРІКТЕРІ АНЫҚТАЛДЫ

Шешендік өнер

Қасиет, қуаты мығым шешендік өнеріміз тағы бір бөлесті сәтті бағындырып, асудан абыройлы һәм аман-есен асып, асқарға өрледі. Салтанатты, сәулетті сөз өнерінің сәнді көруені республикалық Абай мектебінен басталып, бар алапқа өшкіндеп бара жатқан тарам-тарам тарихи соқпақтарды айшықтай түсіп тарап жатты...

Еліміздің 15 облысы мен Астана, Алматы, Шымкент қалаларынан 28 оқушы бақ сынаған сөз доласы ұлттық рухани мұрамызды жана заманда жанаша үлгіде жаңғырта алатын жалынды, жігерлі жастардың өсіп келе жатқанын көрсетті. Сол арқылы тіліміз бен рухымыздың өшпейтініне көзімізді жеткізіп, көңілімізді маркайтты...

Әрине, дайындығы нашар және орташа қатысушылар да аз болмады. Есесіне, олар

сайыстан сабақ алып, мол тәжірибе жинап қайтты. Ал аталы сөзді ардақтап, салмақты түрде сүбелі сөз айтушылар айызымызды қандырды. Дәл осындай байқау, сайыстар көбейсе ғана шешендік өнердің дамуына жол ашылады. Өйткені «сөйлей-сөйлей шешен боламыз»...

Сонымен байқау қорытындысы мынадай:

Бас жүлдені (*100 000 теңге*) — Абай атындағы РММИ-

дің 10-сынып оқушысы, «Жыл шешені», «Ділмар» үйірмесінің мүшесі Шәміл Несіпбай жеңіп алды. І орынды (*70 000 теңге*) — Ұлпан Арғынбаева (*Астана*) иеленді.

ІІ орын (*50 000 теңге*) иегерлері — Абай атындағы РММИ-дің 10-сынып оқушысы, «Ділмар» үйірмесінің мүшесі, Абайдың 45 қарасөзін жаттаған Айлана Қайып пен Нұрайым Тұрсыноваға (*Абай облысы*) бұйырды.

ІІІ орын (*30 000*) жеңімпаздары — Бөрте Қапсәмет (*Абай облысы*), Інкәр Әбілқайырқызы (*Жетісу облысы*), Әмірхан Хайдаров (*БҚО*), Асем Анарқұлова (*Шымкент*).

6 арнайы жүлде иегері 20 мың теңгеден сыйық алса, қалған қатысушылар алғыс хатпен қайтты.

4 рет республикалық деңгейде өткен байқауға үшінші жыл қатарынан руханияттың шын жанашыры — «Зейнолла Сәнік атындағы мәдениет қоры» демеушілік жасады. Мәдениет қорының құрылтайшысы, ұлт жанашыры Канат Зейноллаұлына, Абай мектебінің әкімшілігі мен ұжымына, әділ қазылар мен барша қатысушыларға алғыс айтамыз!

Ділмар — ақпарат

Президенттік жастар кадрлық резерві

Президенттік жастар кадрлық резервіне өткен 300 жастың бірі – Жамбыл өңірінің тумасы Әбутәліп Мүтәлі. Әбутәліп «Болашақ» бағдарламасы бойынша АҚШ-та білімін жетілдіріп, біліктілігін арттырып келген маман. Бүгінде білім мен IT саласында белді кәсіпкер атанған жас маманның еліміздегі оқу ағарту саласына қосып жатқан үлесі зор. Кәсіпкер демекші, Әбутәліп өзінің кіндік қаны тамған ауылындағы орта білім беретін мектепке компаниясынан тарту жасады. Жамбыл облысы Мөркі ауданында Тәтті деген ауыл бар. Осы ауылдағы Мәншүк Мәметова атындағы орта мектепке кәсіпкер Әбутәліп Мүтәлі «Жомарт жүрек» жобасы лабораторияны сыйға берді. Президенттік жастар кадрлық резервінің мүшесі, кәсіпкер Әбутәліп Мүтәлі мырзамен әңгімеміз жастарға үлкен мүмкіндік тудырған осынау жоба, кәсіпкерлік бағытындағы жұмыстары жайында ербіді.

Jas qazaq: Әбутәліп мырза, Президенттік жастар кадрлық резервіне енген 300 жастың бірісіз. Жалпы осы жобаны, бағдарламаны таркатып айтып берсеңіз. Артықшылығы қандай, тиімділігі мол ма?

Әбутәліп Мүтәлі: Ең бірінші артықшылығы мемлекеттік аппараттағы басқару ісінің жаңғырып, жанаруына жолашар, түрткі болар бастама дер едім. Өйткені мемлекеттік

аппаратка жас буын алмасатын бүгінгі кезеңде, жанашылдық, жана ойлайтын көзқарас ұстаным керек деп білемін. Байқасаңыз, осыған біртіндеп келе жатырмыз. Мемлекеттік, ұлттық компаниялар, «Самұрық-Қазына» Ұлттық әлауқат қорының тобын қарасаңыз, басқару ісіне біртіндеп осы президенттік жастар кадрлық резервіне өткен жас мамандар тағайындалып, жемісті еңбек етіп жатыр. Мемлекеттік басқару жүйесіне, жергілікті әкімдіктердің басқару сатысындағы лауазымды қызметтерге осы біздің замандастарымыз, яғни президенттік жастар кадрлық резервінде тұрған жастар тағайындалып, өздерінің әлеуетін көрсетіп, біліктіліктерін танытуда. Министр, облыс әкімінің орынбасары, аудан, қаланың әкімдері атанған жастарымыз мемлекетімізді нығайту ісіне белсенді араласып, білек түріп кірісіп кетті.

Jas qazaq: Демек бұл жоба өзін ақтайтын бағдарлама десек, жаңылыспаймыз ба? Білуімізше, іріктеу талаптары бірнеше кезеңнен

2019 жылы өткен президенттік сайлау қарсаңында жариялаған бағдарламасында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев маңызды бағыттардың бірі деп осы президенттік жастар кадрлық резервін құруды атап өткен болатын. Бұл жоба жастардың ел іргесін нығайтуға қосар үлесін молайтып, әлеуметтік баспалдақ болатынына басымдық берген еді. Атауы айтып тұрғандай, президенттік жастар кадрлық резерві тәуелсіздігін алғанына отыз жылдан енді асқан мемлекетіміздің келешегін кемел етуге ұмтылған буынға орасан мүмкіндік тудыратын даңғыл болып отыр. Бірнеше іріктеу мен сұрыптаудан өткен 300 жас кадр әкімшілік және саяси лауазымдарға бос орын жарияланып, конкурс ұйымдастырылғанда өздерінің кандидатураларын ұсына алады. Тағы бір басы ашық жайт, іріктеуден өткен кадрлардың барлығы, яғни резервке алынған 300 жастың бәріне бірдей лауазымды қызмет беру міндет емес. Десе де, Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару академиясында оқып, өзінің білімін молайтып, біліктілігін нығайтуына мүмкіндік беріледі. Бағдарламаға жасы 35-тен аспаған, білімі жоғары, бес жылдан кем емес еңбек өтілі бар, қазақ тілін B1 деңгейінде (еркін білетін) меңгерген әрбір жас қатыса алады. Міне, осы президенттік жастар кадрлық резервіне Жамбыл облысынан да бірнеше жас қатысып бағын сынады, өресі мен білімі биік көрінген таланттар резервке енді де. Тіпті әкімшілік, саяси лауазымды қызметке тағайындалғандары да бар. Біз Жамбыл облысы жастары арасынан бағы жанып, таңдауы 300 жастың сапына қосылған азаматтарды газет оқырмандарына кеңінен таныстыруды ұйғардық.

ЕЛ ІСІНЕ АРАЛАСҚАН ЖАМБЫЛДЫҚТАР

тұрады. Мындаған талапкердің арасынан оза шауып, үш жүздікке ену оңай болмаған шығар?

Әбутәліп Мүтәлі: Президент Қасым-Жомарт Тоқаев 2019 жылы сайлауалды бағдарламасында президенттік жастар кадрлық резервін құру қажеттігін, іріктеуден өткен жастар ел егемендігін нығайтып, мемлекетімізді дамытуға күш қосу қажеттігін айтқан болатын. Бұл бастама сөз жүзінде қалып қоймай, іске асырылып келеді. Дұрыс айтасыз, іріктеу бірнеше кезең бойынша өтті. Бес кезеңдік іріктеу талаптары бойынша сынақтан сүрінбей өткен жастар іріктелді.

Jas qazaq: Десе де, қоғамда үш жүздікке өту барысында «бармақ басты, көз қысты» болды, тамыр-таныстықты араға салады деген де қанқу айтылды, соншама сұрыптаудан өткізу әділетті болды ма?

Әбутәліп Мүтәлі: Жел сөз қай кезде де айтылады. Өзіміз бел ортасында жүріп, білім мен біліктілік, тәжірибе мен тәлім қатар додаға түскен конкурс әділ өтті. Ешқандай да тамыр-таныстық, ара ағайындық жүрген жоқ. Рас, президенттік жастар кадрлық резерві конкурсына ата-анасы лауазымды қызмет атқарған азаматтар да қатысты. Шалғай ауылда қатардағы қызметкер болып жүрген жастар да, шетелде оқыған азаматтарға да бірдей құқық берілді, алалау болған жоқ. «Әке-шешесі лауазымды қызметтегілердің балалары қатыспайды» деген талап, шектеу қойылмайды. Білімі мен білігі толысып, талапқа сай келіп, сынақтан сүрінбесе, неге өтпейді? Бұл жобаның мақсаты – жастардың томағасын сыпырып, ірі қызметтерге араласуына мүмкіндік туғызу. Сондықтан да «бармақ басты, көз қысты» әрекет болды деген сөзбен мүлде келіспеймін. Бәрі де талапқа сай, конкурс шартына лайық болған жастар өтті.

Jas qazaq: Президенттік кадр жастар резервіне өткен соң қандай лауазымды қызметтерге шақырту түсті? Бардырыз ба ұсынған қызметке?

Әбутәліп Мүтәлі: Шақыртулар болды. Бірақ өзін бас тарттым. Осы жылдың наурыз айынан бері қарай «Аманат» партиясы хатшысының штаттан тыс кеңесшісі деген қоғамдық жұмысты атқарамын. Білім және IT саласында кәсіпкерлікті өрістетіп, «STEM

Academia» компаниясының іргесін қалап, жас ұрпақтың бойына инженерия саласын сіңіруге үлесімізді қосып келеміз. Менің жеке пікірім, кәсіпкер бола жүріп те елдің ертеніне үлес қосуға болады, ешқандай тосқауыл жоқ. Мемлекеттің қозғаушы күші, экономиканың күре тамыры – шағын және орта бизнес. Осы саланы өрістету арқылы мемлекетті нығайта аламыз. Сол ұстаныммен кәсіпкерлік саласына үлесімізді қоссақ деп осы бағытты өрістетіп жүрміз. Біздің инженерия саласындағы өнімдеріміз экспортқа да жөнелтіліп жатыр.

Jas qazaq: Өзіңіз іргесін қалаған бағдарламадағы білім беру жүйесінің қазіргі жай-күйі туралы, бағыт-бағдары жайында айтсаңыз. Жуырда ауыл мектебіне лабораторияны сыйға тарттыңыз, туған ауылыңыздағы орта мектеп қой.

Әбутәліп Мүтәлі: Біз акпараттық қауіпсіздік саласында, мемлекеттік, мемлекеттік емес ұйымдарда істерді автоматтандыруды жүзеге асырамыз. Әкемнің оқыған мектебіне тарту жасалдық. Өзім жоспарлап жүргем, сол білім ошағына компаниямыздан сый жасасам деп. Мұндай лаборатория еліміздің әр мектебінде болуы тиіс. Қазақстанда STEM бағдарламасы ұғымын қалыптастырып, мектептерге енгізіп жатырмыз. Оқушылар теориялық тұрғыдан алған білімдерін тәжірибе арқылы ұштастыруға келгенде осындай лабораториялық кабинеттердің азығынан тығырыққа тіреледі. Біз косинус, синус ұғымдарын геометрия пәнінен жақсы білеміз, химиядан да элементтерді жатқа соғамыз. Физика, биология пәндерінен де теорияда қамшы салдырмаймыз, ал тәжірибе жасауда шорқақпыз, өйткені қолымыз қысқа.

Мұны АҚШ-та білім алғанда өзіміз де бастан өткердік. Сосын бізде топ болып, командалық жұмыс істеуде, шаруаны жүзеге асыруға келгенде шорқақтауымыз. Елімізде мектептердің оқу кабинеттерін модернизациялау бағдарламасы бар. Біз де STEM бағдарламасын мемлекеттік қолдаудың нәтижесінде модернизациялауға қостық. Енді мемлекетіміз 2025 жылға дейін біздің де бағдарлама STEM зертханасын ашатын болады.

Тәтті ауылындағы зертханалық кабинетте оқушылар робототехника, бағдарламалау, 3D-модельдеу, инженерия бағыттары бойынша алған білімді жабдықтар арқылы жүзеге асырады. Тәтті ауылының оқушылары зертханалық тәжірибе жасаудың нәтижесінде ғылыми жобаларда, пәндік олимпиадаларда оза шауып орын алып, ауылдастарын қуантып жүр. Зердене тоқыған білімді тәжірибемен ұштастырудың манызы өте зор.

Jas qazaq: Жастарды ғылымға, білімге үйретуде теориядан гөрі тәжірибеге арқа сүйеудің артықшылықтарын дамыған елдердің нәтижесінен байқаймыз. Бізге де сол бағытты ұстанудың мезеті келген жоқ па?

Әбутәліп Мүтәлі: «Болашақ» бағдарламасы бойынша АҚШ-та білім алдым дедім ғой. Біздің елдің білім саласы тым баяу дамып келеді, ақсап

түр деп айтуға болмайды. Бізден артықшылық көп деп те айта алмаймын. Бізде жоғары білім беру өте жоғары деңгейде. Білімді жастарымыз

өте көп, дамыған елдерде өзін дәлелдеп үздік атанып жүрген. Бұл – білім жүйесінің орнығып, бір ізге түскенінің көрінісі. Таяқтың екі ұшы болатыны секілді, бір әттеген-айы, біз жана да айттым, жиған білімді іс жүзінде, тәжірибе ретінде қолдануда тығырыққа тірелеміз. Көзіміз көрген АҚШ-та студенттері топтық білім алу, өздерінің ойларын көптің алдында бірлесіп қорғау, жобасын таныстырудың тәсілдерін жетік меңгерген. Алған білімді іске асырып, тәжірибе жинауда зертханан да тұр, басқа да мүмкіндік жетерлік.

Сұхбаттасқан Нұрлан КӨШІМБАЙ

ОРДА БҰЗҒАН ӘБІЛХАЙЫР

Әбілхайыр Тамабекті көпшілік қазір ауыл шаруашылығы вице-министрі деп біледі. Иә, жамбылдық жас кадр, президенттік жастар кадрлық резервінің мүшесі осы жылдың көктемінен бері қарай Үкіметтің қаулысымен ауыл шаруашылығы вице-министрі лауазымына тағайындалды.

Ол бұл қызметке бірден келе салған жоқ. 2011 жылы еңбек жолын компанияда инспектор болудан басталған. Халықаралық бизнес университетін бітірді. Луис ұлттық университеті мен Астана қаласындағы Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Мемлекеттік басқару академиясын тәмамдады. 2015 жылдан 2020 жылға дейін ұлттық экономика министрлігінде, қорғаныс және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігінде

тәуір қызметтердің тізгінін ұстады. Жастығына қарамай ұйымдастыру қабілетімен, іскерлігімен дараланған кадрды туған жері қызметке шақырды. 2020 жылы Жамбыл облысы әкімдігіне қарасты жердің пайдаланылуы мен қорғалуын бақылау басқармасының басшысы – жерді пайдалану және қорғау жөніндегі бас мемлекеттік инспектор қызметі Әбілхайыр Тамабекке сеніп тапсырылды.

«Президенттік жастар кадрлық резервіне өткеннен кейін бірнеше министрліктен, облыс әкімдіктерінен түрлі лауазымды қызметке шақырту түсті. Астана, Шымкент сынды мегаполистен, Қызылорда, Ақмола, Алматы облыстарының әкімдіктерінен де шақырту түсті. Сенсеңіз, алпысқа тарта түрлі қызметті ұсынды. Басқарма басшысы сынды қызметтен, аудан әкімінің орынбасары, министрліктегі департаментті басқаруға да шақырды. Бірақ Жамбыл облысы, өзімнің кіндік қаным тамған Әулиеата жеріне келіп қызмет істеуге ұсыныс айтылғанда бірден келістім. «Ер туған жеріне» деп басшылық қызметімді туған облысымнан бастадым», – дейді Әбілхайыр Тамабек.

Әбілхайыр ауыл шаруашылығы министрлігінде вице-министр қызметіне тағайындалғанда күмән келтіргендерді жас маман іскерлігімен мойындатты. Ауылда туып-өскен, нақты айтқанда, Жамбыл облысының Талас ауданындағы Ақкөл ауылындағы орта мектепте білім алған. Ата-анасы сол ауылда тұрады.

«БІЛІКТІЛІК БӘЙГЕСІНДЕ БАҒЫМДЫ СЫНАП КӨРДІМ»

Президенттік жастар кадрлық резервіне қатысып, бірнеше кезеңдік сынақтан сүрінбей өткен жастың бірі – Дәурен Бұрханов. Дәурен әлеуметтік медициналық қоры Жамбыл облыстық филиалының сарапшысы. 300 жасты іріктеу қалай өткенін жамбылдық жас маманның өзінен сұрап, пікірін жазып алдық.

«Өзім бұрынғы Оңтүстік Қазақстан, қазіргі Түркістан облысында өмірге келдім. Жамбыл облысының орталығы Тараз қаласындағы орта мектепке 1-сыныпқа қабылданып, қасиетті Әулиеата топырағында мектепті тәмамдадым. Одан кейін Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде екі шет тілі мамандығы бойынша білім алып тәмамдадым. Отбасында екі ағайындымыз, өзін үйдің кенжесімін.

Президенттік жастар кадрлық резервіне іріктеу конкурсы өтеді дегенді естігенде ерекше қуандым, бірден бағымды сынап көруге бел байладым. Өйткені елімізде талантты, қабілетті, білімі мен біліктілігі қабат өрілген жастар жетерлік. Бірақ солардың барлығына бірдей

тасындай іріктелген абадан азаматтарға үлкен өріс ашатын жоба болып отыр. Президенттік жастар кадрлық резервіне іріктеу жоғары деңгейде, қатан талап бойынша өткізілді. Бастапқыда іріктеу онлайн өткізіліп, ақырғы сұрыптау кезеңдері Астана қаласында офлайн форматта өтті. Конкурса қатысу барысында танысқан замандастарымыздың көпшілігі шетелде білім алған, жоғары білімін жалғастырып, ой-өресін шыңдаған және өзге елдерде тәжірибе жинап толысып келгендер екенін байқадым. Менің ойымша, мұндай конкурстар үзіліп қалмауы керек, керісінше жалғасын тауып, жастар өздерінің

әлеуетін көрсететін алаңға айналуы тиіс. Жасыратыны жоқ, еліміздің жастары арасынан да шетел асып, жұмыс істеп жүргендері бар. Бүгінгідей жаһандану алқымдап тұрған заманда тың идеяға ұйып, жанаша ойлайтын жастар қоғамның қозғаушы күшіне айналуы тиіс. Мұндай жобалар жастардың арасында бәсекелестікті нығайтып, өсуіне, өрлеуіне серпін береді. Мен де президенттік жастар кадрлық резервінің конкурсына қатысу арқылы шыңдаудан өттім, тәжірибе жинадым, әлі де оқып, іздену қажеттігін сезіндім. Бұл бағдарламаның жастарға берері мол. Кейбір жастардың бойында «тамыр-таныстық жүреді, мені өткізбейді» деген үрей, күдік болуы мүмкін, шынтуайтында, әсте олай емес, кімнің білімі мен білігі жоғары, түйгені мол, көрген-білгені көп жастар іріктеу кезеңдерінде ірікпейді. Зерделі жастарды жарыққа шығарып, ел басқару ісіне тартудың төте жолы дер едім президенттік жастар кадрлық резерві жобасын.

Дайындаған Нұрлан КӨШІМБАЙ, Жамбыл облысы

SERPIN

Сұхбат

Ел ертеңі жастар саясатын дұрыс бағытта өрбіту – Тәуелсіздік тұғырын нығайтудың басты қазығы. Әулиеата өңіріндегі жастар саясатына қатысты, бүгінгі студент, ертеңгі жас маманды қалыптастыру ісіне байланысты көкейдегі сауалдарымызды М. Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі департамент директоры Алуа Назарбекова ханымға жолдап, сұхбат алдық.

Жас qazaq: Жастар саясаты дегенде ең алдымен тілге тиек болары — елдің келешектегі тұтқасы саналатын жас буынның тұлғалық қалыптасуы. Өзіңіз басшылық ететін департамент бұл шаруаның шешімін қалай үйлестіріп жатыр?

Алуа Назарбекова: ХХІ ғасырдың өркениетіне ілесу үшін білімді ұрпақ керек. Дамыған елдердің тәжірибесін алып, оған қазақтың өзіндік менталитетін қосып, өмірдің бар саласын жаңғырту ісі жастардың болашағының жарқын болуының кепілі болмақ. Ұлт ұстазы

Жас qazaq: Жакында ғана мәресіне жеткен елдегі ең саяси маңызды оқиғаның бірі саналатын кезектен тыс президенттік сайлауға студент жастардың қатысу белсенділігі қалай болды?

Алуа Назарбекова: Жастар бұл сайлаудан өздеріне қазіргі таңда рухани-тарихи тегімізді терең білуі керектігін түсінді. Адамның ой-өрісі ХХІ ғасырда адамның рухани құндылықтарымыз бәрінен де биік тұру керектігін сезінді. Осыған орай, университетімізде барлық 18-ге толған студенттер Қазақстанның болашағы ретінде немқұрайдылық танытпай, белсенді түрде кезектен тыс президенттік сайлауға қатысып, өз таңдауларын жасады. Сондай-ақ Дулати университетінің белсенді жастары республикалық қоғамдық бірлестіктердің бақылаушысы ретінде сайлаудың әділ, ашық өтуіне өз үлестерін қосты.

Жас qazaq: Жастар саясатын тиімді жүргізуде қандай жанаңшылық бағытта жұмыс атқарылып жатыр? Әлеуметтік қолдау бар ма?

Алуа Назарбекова: Біз қоғамдық дамуға рухани серпіліс, гуманистік пәрмен арқылы жете аламыз деп ойлаймын. Руханиятты жаңғырту мен қоғамды ізгілендіру арқылы, яғни өз психологиямызды өзгерту арқылы өткенімізге тағзым етіп, қазіргі өміріміз бен болашағымызға нық сеніммен қарау арқылы, рухани-моральдық

Жас qazaq: Пәтер жалдау ақысы аспандап тұрған шақта жатақханадан орын тимесе, студенттердің көңілі алаң болатыны белгілі. Осы орайда Әулиеата өңірінде студенттерді жатақханамен қамтамасыз ету жұмысының жайын айтсаңыз.

Алуа Назарбекова: М.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінде 1295 орындық 4 жатақхана бар. Студенттерді жатақханамен қамтамасыз ету жұмысы Мемлекеттік қызмет стандартына сәйкес жүргізіледі. Студенттер жатақханаға орналасу үшін, университеттегі «Platonus» деректер базасында студент жеке логин/паролі арқылы онлайн өтініш беріп, орындарды арнайы құрылған комиссия базаға тіркелген негіздемелер мен кезектілікті ескере отырып бөледі. Жатақханаға орналасу мәселесі бойынша біздің студенттер арасында қажеттілік пен қиындық туындаған емес. Мәселен, бүгінгі таңда 200-ден аса бос орын бар. Әрине, жатақхананың өзіндік ішкі тәртібі, ережесі, дәстүрі болады. Әр түрлі қызықты кештер, кездесулер, ойындар өткізу арқылы жатақхана студенттері қызықты уақыт өткізуде.

Жатақханаларда студенттерге арналған түнгі оқу залдары, кинозалдар, үстел теннисі, акт залдары, хореография залы, компьютерлік кластар, «Жан сыры» психологиялық кеңес беру орталығы,

Алуа НАЗАРБЕКОВА,
М. Х. Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің тәрбие жұмысы және әлеуметтік мәселелер жөніндегі департамент директоры:

ЖАСТАР ҚОҒАМНЫҢ САНАЛЫ ӘРІ САЛАУАТТЫ КҮШІНЕ АЙНАЛУЫ КЕРЕК

Ахмет Байтұрсынұлының «Жастардың оқу-тәрбие жұмысы түзелмей, жұрт ісі түзелмейді» деген нақылы ұлт үшін ұрпақ тәрбиесінің орнын дөп көрсетіп тұр. Ол үшін ұрпағымыз әлемдік қауымдастықта қоғамдық-саяси, саяси-әлеуметтік, рухани-мәдени, саяси-экономикалық бағытын нақты білуі тиіс. Өйткені өркениетте білімсіз ел өз орнын таба алмайды. Жастар қоғамның саналы, әрі салауатты күшіне айналуы керек. Біз осы бағытта жұмыс істеп жатырмыз. Айталық, М.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінде 15 мыңнан аса студент білім алады. Студент жастардың білім алуымен қатар, азаматтық-патриоттық және құқықтық тәрбие беру, рухани-құндылықтарды доріштеу, әлеуметтік құқықтарын қамтамасыз ету, ақпараттық-насихаттау жұмыстарын жүргізу, студенттердің білімге деген құштарлығын арттыру, жеке қасиеттері мен коммуникативті мәдениетін қалыптастыру, салауатты өмір салтын құру, интеллектуалдық мәдениетті арттыру бағыттары бойынша көптеген іс-шаралар Мемлекеттік жастар саясаты туралы Қазақстан Республикасының заңы, «Рухани жаңғыру» бағдарламасы, М.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің 2020-2025 жылдарға арналған Даму бағдарламасы, Жамбыл облысында мемлекеттік жастар саясатын дамытудың 2021-2025 жылдарға арналған «Әулиеата жастары» өңірлік бағдарламасы негізінде атқарылады.

Әл Фарабидің «Адам мақсатына өзін-өзі жетілдіру арқылы жетеді» деген сөзі университет қабырғасында жұмыс істейтін домбыра үйірмесі, сән студиясы, ұлттық би үйірмесі жастардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға жетелейді, ал «СҰҢҚАР» спорт клубының жанындағы спорттық жетілдіру үйірмелері салауатты өмір салтын насихаттауда тиянақты жұмыс жүргізуде.

Студенттердің оқу үрдісін басқарудағы құқықтарын қорғау, қоғамдағы белсенділіктерін арттыру, әлеуметтік маңызды бар бастамаларды жүзеге асыру мақсатында 2000-ға жуық студент қамтылған Өзін-өзі басқару/Студенттік Парламент құрылған. Студенттік Парламент құрылымына 7 студенттік деканат, 3 жатақханада студенттік кеңестер, 4 жастар қозғалысы, 10 студенттік қызығушылықтар бойынша клубтар, 7 жастар ұйымдары кіреді. Жастар ұйымдарының басты бөлігі волонтерлік қозғалыспен айналысады. Әрине, бұл жастардың қазіргі таңда университет қабырғасында жүріп, өркениеттің даму жолына аз да болса өз үлестерін қосуы деп есептейміз.

Жас qazaq: «Саналы ұрпақ» фронт-офисі, студенттік омбудсмен бағыттарының мақсатын айтсаңыз.

Алуа Назарбекова: «Саналы ұрпақ» фронт-офисінің басты мақсаты — елжанды, бәсекеге қабілетті және құқықтық құзыреттіліктері бар, сыбайлас жемқорлықтан арылған мемлекетте тұруды мақсат еткен жастар толқынын қалыптастыру. Университеттің фронт-офисі сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, академиялық адалдықты сақтау, ашықтықты қамтамасыз ету бағытында жұмыс жасайды. Сондай-ақ студенттердің мүдделерін қозғайтын, университетте білім беру процесінің сапасын арттыруға ықпал ететін, студенттердің әлеуметтік бастамалары мен құқықтарын қорғайтын «Адалдық әлемі» ұйымы, Студенттік омбудсмендер әр институт, факультеттерден сайланып, өз миссияларын атқарады.

принциптерімізді қалыптастыру арқылы жанаңшылыққа бара аламыз. Екіншіден, инновациялық даму жолына түсу арқылы да жанаңшылыққа бет түзей аламыз. Жана білімге негізделген экономикаға өту біздің қоғамның алдында тұрған мәселе болса, одан жастар да сырт қалмауы тиіс. Осыған байланысты жастар саясаты мәдени, адамгершілік және рухани құндылықтар, азамат бойындағы еңбексүйгіштік, жауапкершілік, азаматтық қасиеттер сияқты қағидаларға сүйенеді. Университетімізде ақпараттық технология, цифрландыру, жасанды интеллект, роботтандыру бағытында зияткерлік сайыстар, Ted-X форматында іс-шаралар жоспарлы түрде жүргізіледі. Әр түрлі санаттағы жастарды

қызығушылығы бойынша клубтар жұмыс істейді.

Жас qazaq: Студенттердің саяси сауатын арттырып, белсенділігін нығайту мақсатында кездесулер, дөңгелек үстел өткізіле ме?

Алуа Назарбекова: Біздің тектілігіміз, ата-бабаларымыздың рухы, болжампаздығымыз, өзгерістерге де тез бейімделе алатынымыз, әлемде болып жатқан өзгерістерді тез түсінуіміз сияқты ұлтымыздың ерекше қасиеттері бар. Бұл игі қасиеттерді жастардың бойына сіңіре түсу бағытында іс-шаралар атқарылып жатыр. Осы бағытта студент жастарымызбен бірге қоғам белсенділерімен, саяси тұлғалармен, құқық қорғау органдары өкілдерімен,

әлеуметтік қолдау мақсатында жеңілдіктер, студенттерді ынталандыру шаралары қарастырылған. Одан басқа әлеуметтік жағдайы төмен студенттерге *(көпбалалы, мүгедек ата-анасы немесе бауырлары бар)* «Қазақстан халқына» қоғамдық қорынан «Тайбурыл» білім гранттарын үйлестірді.

Жас qazaq: Университеттің облыс әкімдігімен байланысы қандай, бірлескен іс-шаралар өткізіліп тұра ма?

Алуа Назарбекова: Платон «Келешекті кім жасау керек?» деген сұрақты қоя берген екен. Осы сұраққа орай, «Көшбасшының бойында қандай қасиет болуы керек?» деген сұраққа тоқталым келіп отыр. Қазіргі жаһандану заманында, интернет заманында көшбасшыларға керекті көрегенділік қасиеттің болуы дер едім. Себебі көшбасшылардың бәрі бірдей төрт құбыласы тең, әлеуеті жоғары бола бермейді. Бізге керекі — ата-тегімізден қалыптасқан иммунитеттің болуы... Адами қасиеті мен біліктілігі, түйсігі, көрегенділігі болуы қажет. Міне, көшбасшылардың бойындағы осы қасиеті арқылы жастарды сенімділікке, білімге, ақ пен қараны ажыратуға тәрбиелей аламыз. Адамзат баласының бойындағы ең құнды қасиеттері — дұрыс қарым-қатынас, келісім, бір-біріне деген сенім, адамның адамгершілік қасиеті. Осы қасиеттерді жас ұрпақтың бойына қалыптастыру мақсатында облыс әкімімен қазан айында кездесу ұйымдастырылып, еркін әрі ашық сұхбат, кездесу өтті. Бұл кездесудің жастарға берер тағлымы мол болды.

жазушылармен, акындармен, қоғам қайраткерлерімен кездесулер, дөңгелек үстелдер ұдайы факультет, институт, университет көлемінде өткізіліп тұрады. Жастардың терең білім алуына, олардың тәрбиесіне мән беру маңызды мәселе. Жастардың патриоттық, отансүйгіштік сезімдерін көтеру үшін Рахымжан Қошқарбаев, Бауыржан Момышұлы, Талғат Бигелдинов, Қасым Қайсенов сияқты батырларымыздың ерлігін жастарға үгіт-насихат ету жұмыстары жүргізіледі, кураторлық сағаттар өткізіліп тұрады. Оған қоса, Токтар Әубәкіров, Жаксылық Үшкемпіров, Геннадий Головкин, Қайрат Рысқұлбеков, Ләззат Асанова, Бекзат Саттарханов, сондай-ақ жарқ етіп шыққан әнші, қазақты әлемге танытып жүрген Димаш Құдайбергенов сынды тұлғалардың өмірін өнегесін үлгі ету мақсатында жұмыстар әр түрлі іс-шаралар атқарылып жатыр. Абайша айтсақ: «Тегінде адам баласы адам баласынан ақыл, ғылым, ар, мінез деген нәрселермен озбақ» деген сөзі қазіргі жастардың моральдық кодексіне айналуы тиіс. Біз Абайдың осы өсиетін жандандыру үстіндеміз. Жастардың жан қуаты олардың ақылы мен ғылымында жатыр дер едім.

Жас qazaq: Уақыт бөліп, сауалымызға жауап бергеніңізге рахмет, істеріңіз өркендей берсін.

Сұхбаттасқан
Қуаныш ӘЛМЕРЕК,
Жамбыл облысы

(Басы 1-бетіне)

Отбасын құру кезеңінде жас азаматтарға қолдау көрсету, кеңес беру және ақпараттандыру, жастарды отбасылық өмірге дайындау бағыты бойынша ата-ана және бала арасындағы қарым-қатынасты нығайту, отбасы мүшелері арасындағы қайырымдылық пен бауырмалдық, сыпайылықты үйрету, сонымен қатар, отбасы құндылықтарын насихаттау мақсатында «Отбасым — бақыт мекенім», «Отбасы — өмір аясы», «Әке — отбасының тірегі, ана — берекесі», «Біз — бақытты жаңғарымыз» тақырыптарында іс-шаралар өткізілді.

ЖАМБЫЛДЫҚ ЖАСТАР ҚАШАНДА БАСТАМАШЫЛ

Сондай-ақ ауылды жердегі волонтерлік — «ПІКІР ИЕСІ», QAMQOR — «ШЕБЕР КАРТТАР», TAZA ALEM «OZGERIS», «ЖЕР ҚАЗЫНА», TAZA ALEM «SANALY URPAQ» сынды еріктілерге арналған іс-шараларымызды жүзеге асып келеді.

ЖАСТАРҒА ЕРКІНДІК КЕРЕК

Жастарды қазір бір нәрсеге қызықтыру оңай емес. Әрине, жастарды ауыл немесе қала деп бөлмейміз. Жақын арада жастар арасында сауалнама жүргізген едік. Нәтижесінде қала жастарының басым көпшілігі қоғамдық жұмыстарға, бос уақыттарын тиімді пайдалануға, белсенді болуға ниетті емес екен. Керісінше, ауылдан келген жастар қоғамдық өмірде белсенді болуға тырысатыны анықталды. Сондай-ақ кітап оқу жағынан да бүгінгі жастардың қызығушылығы мүлде бөлек. Олай дейтінім, кітап оқу байқауларын өткізгенде олар акын-жазушыларымыздың шығармаларына баса мән бермейді. Оқитындары көбіне психологиялық, өз-өздерін жетілдіру бағытындағы кітаптар екен. Бүгінгінің жастарына еркіндік керек секілді. Әрдайым ойларын еркін жеткізеді, кешегі жастар сияқты қысылып, қымтырылмайды. Бұл бізді қуантады.

БІЛІКТІ МАМАНДАР ЖӘНЕ NEET ЖАСТАР

Жасыратыны жоқ, ресурстық орталық мамандарының жалақылары өте төмен. Сондықтан бізде мамандарды ұстап тұру оңай шаруа емес. Біліктілігін арттырып, тәжірибесін толықтырған соң жалақысы жоғары басқа қызметтерге ауысып кетіп жатады. Біздің орталықта әлеуметтік лифт өте жоғары деңгейде. Соның нәтижесінде жастар көп тәжірибе жинақтайды.

Президентіміздің бастамасымен жастар саясаты туралы заңға өзгерістер енгізілгелі жатыр. Ол өзгерістерге сәйкес, «жас қызметкер» деген статус берілген жағдайда ресурстық орталық қызметкерлерінің жалақысы біршама өседі деген үміт бар.

Бүгінгі күні орталықта небір жақсы мамандар жұмыс істеуде. Жасыратыны жоқ, бұрын ауылдағы жастар мемлекеттік бағдарламалар туралы білмейді, толық ақпарат жеткізілмеген деген қасаң ой болатын. Сайып келгенде, оның таяғы орталық қызметкерлеріне келіп тиетін. Өз басым жақында ауылдарды аралағанда жастар қоятын сұрақтардың денгейі өскенін байқадым. Мемлекеттік бағдарламаларды толық біліп алған.

Бір ғана мысал. «Бизнес Бастау» жобасы арқылы ауыл жастарының оқып, грант алуына жастар ресурстық орталығының қызметкерлері себеп болуда. Өйткені мамандарымыз ауылда жұмыссыз немесе ебі бар, бірақ істің көзін таппай жүрген жастарды бағдарламаға тартуда. Тартып қана қоймай, олардың ары қарай оқып, грант алуына, сондай-ақ ісін бастап кетуіне қол ұшын созуда. Сондықтан орталық мамандарының осындай жұмыстары бағалануы тиіс деп ойлаймын.

Бұл санаттағы жастар барлығымызды ойландырады. Олар не оқымайды, не жұмысы жоқ, тұрақты табысы жоқ. Құқық бұзушылыққа баратындар да солар. Дегенмен орталық қызметкерлерінің табанды жұмыстарының нәтижесінде NEET жастарды анықтау мақсатында әдрестік жұмыстар жүргізілді. Қазіргі таңда облыста NEET санатындағы жастардың үлесі 7,6 пайыз екені анықталды. Ал жалпы жастар арасындағы жұмыссыздық деңгейі 2022 жылдың I тоқсанына 3,1 пайызды құрап отыр.

ҰЙЫМДАР ҰЖЫМДАСЫП ЖҰМЫС ІСТЕЙДІ

Жамбыл облысы «Жас Ұлан» бірінші балалар мен жасөспірімдер ұйымының қатарында 161 994 жасуалыдыктар бар. Олар жалпы білім беретін мектеп оқушыларының 71 пайызын құрайды. Олардың 87 588-сі жасуалыдыктар, 74 406-сі жасқырандыктар.

Сондай-ақ «Amanat» партиясы облыстық филиалы жанындағы жастар қанатының құрамында 7 456 жас бар. «Жас сарбаз» балалар-жасөспірімдер әскери-патриоттық қозғалысының облыстық филиалында 613 әскери-патриоттық клубта 17 248 мүшесі бар.

Аталған ұйымдар өз бағыттары бойынша жұмыстарын жүргізуде. Әрдайым бірлесіп жұмыс істейміз десек те болады. Себебі барлығымыздың илегеніміз бір терінің пушпағы.

АУЛА КЛУБТАРЫНЫҢ ҮЛЕСІ МОЛ

— Облыстағы 47 аула клубына 4 562 жас тұрақты түрде үйірмелерге қатысуда. Жалпы аймақтағы жастар ресурстық орталығына қарасты 20 аула клубы бар. Оның ішінде, 5-і Тараз қаласында, 3-і Жамбыл ауданында, 8-і Қордай ауданында, 1-і Шу ауданында жұмыс жүргізуде. Аула клубтағы үйірмелерге жалпы саны 1500-ға жуық жас тұрақты түрде қатысады.

Ал спорт бөліміне қарасты 6 аула клубы бар. Аталған аула клубтарда басымдық спорттық үйірмелерге берілген.

Сонымен қатар, білім бөлімінде қарасты 3 аула клубы тек мектеп оқушыларымен ғана жұмыс жасауда. Сарысу ауданында 18 аула клубы ауылдық округ әкімінің аппаратына қарасты жұмыс жасап, ол жерде 333 жас тұрақты түрде үйірмелерге қатысуда.

Азамат ЛЕСБЕКОВ,

Жамбыл облыстық жастар ресурстық орталығы директорының орынбасары

Жас кәсіпкер

Жастар – еліміздің ертеңі, қоғамның қозғаушы күші, мемлекетіміздің ең бөлсеңді бөлігі. Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Президентті ұлықтау рәсімінде сөйлеген сөзінде: «Мен біздің жастарымыздың ұшқыр және озық ойлы екенін мақтан етемін. Сол себепті, Мағжан ақынның «Мен жастарға сенемін» деген сөзін үнемі айтамын. Шын мәнінде, бәріміз жастарымызды қолдауымыз керек. Өйткені өскелең ұрпақ қана елімізді жарқын болашаққа бастайды. Бірақ жастар жетістікке жету үшін көп еңбектенуі керек. Жаңа білім алуға, тың тәжірибе жинауға ұмтылған жөн», – деді. Мемлекет басшысының бұл сөзі еліміздің дамуына үлесін қосып келе жатқан жас кәсіпкерлерімізге демеу екені рас. Осы орайда Жамбыл облысында жеке кәсібін ашып, дамытып, еліміздің өркендеуіне өз үлесін қосып отырған жас кәсіпкерлерден кәсіп ашудың сыры мен болашаққа деген жоспарымен бөлісуін сұрадық.

Жаскөн ТӨЛЕЕВ: КӘСІП ЖҮРГІЗУ ҮШІН ТӨЗІМ МЕН НИЕТ КЕРЕК

Бала кезімнен былғары бұйымдарға қатты қызықтым. Бірде әмиян сатып алдым да, оның қалай жасалғанын көру үшін сөгіп, қайта тіктім. Аяқ киімді де бірнеше рет сөгіп, қайта тігіп көрдім. Алғашқы бұйымдарым осылай жасалды. Былғары бұйымдарын тігуді ғаламтордан үйреніп, кейін қаладағы етікшілерден біраз сабақ алдым.

Бала кезде туындаған қызығушылық бірте-бірте өз кәсібімді дөңгелетуге жол ашты. Бір жыл бұрын былғары тігуге арналған арнайы құрылғылар алып, алғашқы бұйымдарымды жасап көрдім. Ең алдымен, ерлерге арналған аяқ киім тіктім. Ол ер адамдар арасында танымал болып, одан әрі шабытымды шындай түсті.

Қазір таза былғарыдан жасалған аяқ киім, әмиян мен қазақы белдіктерді Қордайдан бөлек, Алматыда сатуға шығара бастадық. Тапсырысты ғаламтор арқылы қабылдап, тұтынушының мекенжайына дейін жеткізіп береміз. Былтыр кәсібімді кеңейтуге мемлекет тарапынан қолдау алдым. Қазір өзімнен басқа үш адамды жұмыспен қамтып отырмын. Олар тапсырыс алу мен жеткізу, шикізатпен қамтамасыз ету жұмыстарымен айналысады. Алдағы уақытта тапсырыс көбейсе, кәсібімді дамытып, жұмыс орнын арттырсам деймін. Былғары бұйымдар тігуге қызығушылық танытқан жастарға да өз білгенімді үйреткім келеді. Бұл кәсіпке қызығушылық танытып жүрген жастар

АНЫҚТАМА:

Жаскөн ТӨЛЕЕВ – Жамбыл облысы Қордай ауданының тұрғыны. Ол былғары бұйымдарын өз қолымен тігеді. «Былғары» отбасылық брендінің иесі аяқ киім, әмиян, белдік бұйымдарын жасайды.

бар. Оларға айтарым, ең бастысы, адамға төзім мен ниет керек. Адам өзінің арманы мен мақсатынан ешқашан бас тартпауы керек.

Қазір кәсіп ашамын деген адамға мемлекет тарапынан қолдау көп. Ең бастысы, қандай кәсіп ашқың келеді, қай саланы дамытқың келеді, соны айқындап алған жөн. Өз ісіне деген адамның жүрек қалауы болуы керек. Меніңше, әрбір нәрсе жүректен істеледі. Мен осы ісімді бастарда анам жүрексінді. Қалай болар екен деген ой оны қатты мазалағанын іштей сездім. Бірақ анам менің алған бетіммен қайтпайтынымды түсінді. Қолдады.

Қазір біз шикізатты Тараздан, Алматыдан, Ресей мен Түркиядан тапсырыс арқылы аламыз. Былғары мәсілер 20000 теңге, аяқ киім мен басқа да бұйымдар 10000 теңгеден басталады. Қордай мен Алматыдан тұрақты байланыс орнатылған тапсырыс берушілеріміз бар. Алдағы уақытта сапалы өнімді көбейтіп, тапсырыс берушілердің де санын арттырмақпыз.

Мақсатымыз – «Былғары» отбасылық брендині елімізге танымыз ету, басқаларға білгенімізді үйретіп, еңбекке баулу.

Раушан ЖҰМАБАЕВА: ЕҢБЕК ДЕГЕН БАЙЛЫҚ БАР, ЕРІНБЕГЕН ЖЕТЕТІН

Мен біраз жыл қаржы саласында экономист болып жұмыс істедім. Жұмыстың әр күні ыстық кофеден басталатын. Тұрмыс құрып, ана атанғаннан кейін бала күтімімен үйде отырдым. Бос уақытта адамға түрлі ой келеді. Бұрын жұмыс істеп жүріп кофе ішкен сайын, өз кофеханамды ашуды армандайтынмын. Үйде қол қусырып отырмай, сол арнаымды жүзеге асыруға бел байладым.

Содан биыл кәсіпкерлікті дамытудың 2021–2025 жылдарға арналған Ұлттық жобасына қатысып, қайтарымсыз грант алдым.

АНЫҚТАМА:

Раушан ЖҰМАБАЕВА – Жамбыл облысы Қордай ауданының тұрғыны. Мамандығы – экономист. Бала күтімімен үйде отырған жас ана өз кәсібін қолға алған.

Мемлекеттен алған қаржы мен кішігірім несиеге кофеханаға қажетті құрылғылар сатып алдым.

Бүгінде кофехана тек кофе ішетін жер емес, іскерлік кездесулер өтетін, достардың бас қосып, кейде тіпті жастардың өз уақытын тиімді өткізетін орнына айналды. Қазір кофехана 4 адамды тұрақты жұмыспен қамтып отыр. Біздің басты міндетіміз – келушілерге сапалы қызмет көрсету.

Меніңше, қандай да бір істі бастаудан қорықпау керек. Дана халқымыз айтқандай, «Еңбек деген байлық бар, ерінбеген жететін».

Досбол БАЙЖАНОВ: ЕҢБЕКТЕНСЕҢ – БИІКТЕРГЕ ЖЕТЕСІҢ

Мен тоғызыншы сыныптан бастап ағамның жанында жүріп, жиһаз құрастыруды үйрендім. Орта мектепті тәмамдағаннан кейін, бірден осы кәсіппен айналыса бастадым. Ағамның ол кезде шағын цехы болатын. Ол кісі маған зейнеттің ондай келмейтінін, уақытты тиімді пайдалану керектігін үйретті. Өсе келе, шыңдалдым, мол тәжірибе жинадым. Кейіннен қызығушылығым артып, жиһаз құрастырумен кәсіби тұрғыда айналыса бастадым. Бұл – біздің отбасылық кәсіп. 2009 жылы ағам алғаш рет мемлекеттен қолдау алып, кәсібін үлкейтті. Бертін келе мен де осы саланы әрі қарай дамытқым келіп, мемлекеттен 6 пайыз жеңілдікпен несие алдым. Алдымен қажетті станоктардың санын арттырдық. Одан бөлек, цехтың жанынан жиһаз дүкенін аштық. Осы аралықта бірнеше рет мемлекет тарапынан кәсіпті дамытуға арналған пайызы аз несиені алдық. Бүгінде біздің цех Қаратау қаласы мен көрші аудандардан тапсырыс

АНЫҚТАМА:

Досбол БАЙЖАНОВ – Жамбыл облысы Талас ауданы Қаратау қаласының тұрғыны. Жас кәсіпкер жиһаз құрастырып, сатумен айналысады.

алып, жұмыс істейді. Біз қазір 10 адамды тұрақты жұмыспен қамтып отырмыз. Жұмыскерлерге тұрақты айлықпен қатар, әлеуметтік көмек те көрсетіледі. Біз жиһаздың кез келген түрін жасаймыз. Әр жұмыс тапсырыс берушінің көңілінен шығатындай етіп жасалады. Кәсіпті дамытуға қажетті материалдар мен құрал-жабдықтарды Алматыдан, Тараздан тапсырыспен алдырамыз. Біздің тұтынушылар тапсырыс беруден бөлек, дүкен сөресінде тұрған дайын жиһазды да сатып алады. Адам еңбектенсе ғана биіктерге жетеді. Ең бастысы, істеген жұмысын өзіне ұнауы керек, жұмысынан шабыт алуың керек. Әр тапсырыс берушінің көңілінен шығып, алғысын алған сайын құлшынысымыз арта түседі.

Дайындаған
Мақпал МАХАМЕТҚЫЗЫ

Қолдау

Жастар саясатын өзінің бағытымен өрістетудің өнімділігі елдің келешегінен көрінеді. Бүгінгі күнді ертеңге жалғағанда, келешекке бастап әкететін жастардың әлеуметтік мәселесін оңтайлы шешу – мемлекеттің тұғырын нығайтуға қағылған мық шеге. Қуанарлығы сол, бұған дейін елімізде жастарды баспанамен қамтамасыз етудің тиімді жолына айналған әлеуметтік бағдарламалар жыл сайын ер өңірде іске қосылып келеді. Айталық, бас қалада тұратын жастар «Елорда жастары» бағдарламасы арқылы үйлі болудың мүмкіндігіне қол жеткізсе, одан кейін «Алматы жастары» ашылып, Алатау бөктеріндегі өсем шаһардың жастары да ипотекалық несие шартымен баспаналы болып келеді. Осы игі бастама бұл күнде еліміздің ер өңірінде іске қосылып, жастардың үй аламын деген үмітін маздата түсуде.

«ӘУЛИЕАТА ЖАСТАРЫ» –

БІРЕГЕЙ ЖОБА

Биыл, міне, жамбылдық жастарға да осындай мүмкіндік ұсынылды. Жамбыл облысының әкімдігі «Әулиеата жастары» ипотекалық бағдарламасын іске қосты. 2021–2025 жылдарға арналған «Әулиеата жастары» облыстағы жастар саясатын дамыту шеңберінде қабылданғанын айту керек. Бұл жоба аймақтағы жастарды қолжетімді тұрғын үймен қамтамасыз ету және жас отбасыларды қолдау мақсатын көздейді.

Бағдарламаға Жамбыл облысының жасы 35-тен аспаған тұрғындары қатыса алады. Жоба жас мұғалімдерге, дәрігерлерге, медбикелерге, мәдениет саласының қызметкерлеріне, спортшыларға, жаттықтырушыларға, журналистерге, университет оқытушылары мен ғылыми қызметкерлерге баспаналы болу үшін жеңілдетілген шарттармен ипотека алуға мүмкіндік береді.

Сөйтіп, биыл жазда Жамбыл облыстық әкімдігі «Әулиеата жастары» бағдарламасын іске қосып, өңір жастарынан тұңғыш рет құжат қабылдады. Арнайы құрылған комиссия 55 адамның өтінішін мақұлдаған. «Отбасы банкінің» Жамбыл облыстық филиалының мәліметі бойынша, бүгінде бірнеше жас пәтер кілтін алып, жана қонысқа ат байлап та үлгеріпті. Сондай баспаналы болған жастың бірі – Самат Бекболатов. М.Дулати атындағы Тараз өңірлік университетінің аға оқытушысы осы бағдарлама бойынша үйлі болып отыр. Самат мемлекет тарапынан жастарды қолдау бағытында жасалып жатқан бағдарламалардың тиімділігі жоғары дейді. Ұядай ыстық өз баспанасына қол жеткізіп, шаңырағына шаттық орнаған жас маманды әңгімеге тарттық.

Jas qazaq: Самат, ең алдымен үйің құтты болсын, босағанызға Қызыр дарып, бақ ұяласын. «Әулиеата жастары» бағдарламасының артықшылықтары мен тиімділігін үйлі болған санаулы жастың бірі ретінде өзіңнен сұрасақ.

Самат Бекболатов: Жас отбасылар үшін бұл бағдарламаның артықшылығы да, тиімділігі де мол. «Әулиеата жастары» ипотекалық бағдарламасы ашылып, іске қосылды дегенді естігенде бірден қамданып, құжаттарымызды жинастыра бастадық. Төлем қабілетіміз де банк талабына да сай болды. Біз пәтер кілтін алып, шаңырағымызға қоныстанғанда Жамбыл облысы әкімдігінің жастар саясаты мәселелері жөніндегі басқарма басшысы Жомарт Зұлпыхар, тұрғын үй алу үшін конкурсқа қатысқан жастардың құжатын қарау және бағалау бойынша құрылған комиссия мүшелерінің бірі, Талас аудандық мәслихатының депутаты Үміт Битенова, «Отбасы банкінің» Жамбыл облыстық филиалы басшысы Нұрлан Сұлтанов арнайы келіп, салтанатты түрде құттықтады.

Екі кішкентай бүлдіршініміздің несібесі деп білеміз бұл пәтерді. Бүгінгідей пәтер жалдау ақысы шарықтап тұрған кезеңде ай сайын қолжетімді, қалтамызға да салмақ салмайтын сомада ипотекамызды аударып отырамыз. Кейін үй өзіміздің жеке иелігімізге өтеді.

Jas qazaq: Демек бұл бағдарлама жастардың үйлі болуына жолашар игі шара деуге болады ғой?

Самат Бекболатов: «Әулиеата жастары» бағдарламасы қазіргі уақытта біз сияқты баспанасы жоқ жастарға тиімді деп ойлаймын. Біріншіден, бастапқы жарнасы 5 пайыздан аспайды, несие бойынша жылдық сыйақы мөлшермесі – 5 пайыз. Басқа бағдарламалар бұл мөлшерлемеден әлдеқайда жоғары. Екіншіден, бұл бағдарламаның конкурсына қатысу үшін құжаттарымызды тапсыру да аса қиындық тудырмай жок.

Өзім де өзге қатарластарым секілді, E-jambyl.kz электрондық портал арқылы қажетті құжаттардың электронды нұсқасын өткіздім.

Бұл бағдарламаның және бір тиімділігі – сатып алатын үйді өзін тандайсың.

Jas qazaq: Пәтеріннің ипотекасын өтеген соң сатып, кеңейтуге де мүмкіндік болады емес пе.

«ҮЙ ІЗДЕП ЖҮРМІН»

Құжатын өткізіп, конкурстық талапқа сай келген жастардың алды үйлі болса, кейбірі 13 миллион теңге дейінгі сомада баспана алудың қамында жүр. Солардың арасында әріптесіміз, Қордай аудандық «Қордай шамшырағы – Кордаиский маяк» газетінің қызметкері

Айбек Нәкен де бар.

«Бұл бағдарламаның жастар үшін тиімділігі мол. Ең әуелі бір жалақымен отбасын асыраушы жастар 13 миллион теңгені жинай алуы екіталай. Рас, қосымша кәсібі бар,

басқа бағыттан да табыс түсіретін жандар жинауы мүмкін, бірақ барлығында ондай шама қайда? Ал «Әулиеата жастары» бағдарламасы бойынша үй алу конкурсынан өтсеңіз, сізге 13 миллион теңгеге дейінгі пәтерді, жер үйді сатып алуыңызға өте тиімді. Несие сомасын өтеуді 19 жылға дейінгі аралықта жүзеге асырсаңыз болады. Біз қазір отбасымызбен ата-анамыздың қолында тұрамыз. Екі балам есейіп келеді, жер үй керек, өзіміздің отауымыз болғанын қалаймыз. Қонақ күтсең де, бауыр-туыс, дос-жараның келіп, аунап-қунап жатса да, емін-еркін жүргені қандай жақсы. Биыл жазда осы жамбылдық жастарға үлкен мүмкіндік сыйлаған «Әулиеата жастары» бағдарламасы ашылғанда үйлі болсақ деген үмітіміздің оты маздай түсті. Конкурстан өттік, «Отбасы банктен» де оң бағамызды алып, бұйыртыса, үйлі боламыз деген арнамымыз орындалмақ. Жана да айттым, жастардың мұндай соманы (*13 миллион теңгені – ред.*) өздері үйсіз-күйсіз жүріп жинауы қиынға соғары белгілі. «Әулиеата жастары» бағдарламасы осындай кедергіні еңсеруге септігін тигізіп, жастарға зор мүмкіндік тудырып отыр. Бағдарлама жыл сайын жалғасын тапса, қаншама жастар үйлі болатын еді», – дейді Айбек Нәкен.

Қуан РАХМЕТ

Кітап – көне заманнан бері кемел білімнің бұлағы, рухани азық. Әр ұлттың, елдің көшегісі мен бүгінгісін баян етіп, тарихын келер ұрпаққа сақтап, жеткізетін – кітап. М.Горкий айтқандай, «Кітап – әлемдегі ең құпиялы ұлы ғажайыптардың бірі». Кітаппен дос болған адам ғана құпиясын ашып, ғажабын танып-біле алады. Адамға таптырмайтын бірден-бір пайдалы дос та кітап. Ешкімнің мазасын алмайтын, керек кезде жаныңнан табылатын, қиналғанда ақылы болып, үйреткен ақылына ақы сұрамайтын, жансарайыңды серпілтіп, көңіліңе шабыт қондыратын, өзі үн қатпаса да, өзінің ішкі әлемімен еліктіретін, дұрыс таңдау жасауға жол сілтейтін һәм адамды жалықтырмайтын серік деуге де болады.

Жастар кітап оқи ма?

«Артық ғылым кітапта, ерінбе оқып көруге» деп Абай ағамыз айтқандай, қазіргі ғылым мен технология заманында жастар арасында кітап оқу қаншалықты өзекті? Бүгінгінін жастары кітап оқи ма?

Студенттер арасында жүргізілген сауалнама нәтижесі көрсеткендей, қазіргі жастардың тең жартысы дерлік кітап оқиды. Олар көбіне психология, ескірмейтін классика және детектив жанрларын

таңдайды екен. Мәселен, 18-20 жас аралығындағы студенттер шетел классиктерін көп оқиды. 12-14 жас аралығындағы оқушылар тек мектеп бағдарламасында көрсетілген кітаптарды ғана оқитын болып шықты. 6-9 жасар балалардың кітапқа қарағанда электрондық бейне кадрларға ынтасы көбірек алады.

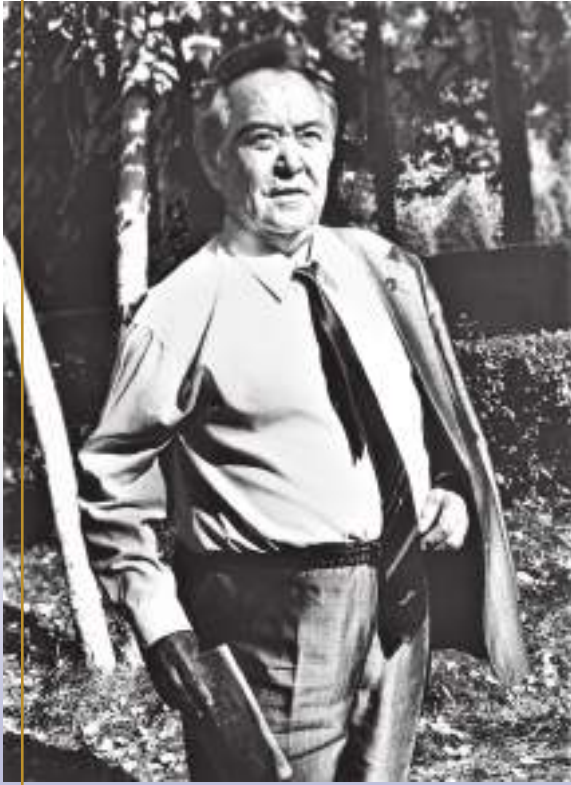
Қазір қағаз түрінде шығарылатын кітаптан гөрі, оның электронды нұскасына басымдық беріледі. Өйткені мынадай қарбалас заманда құшақ-құшақ кітап тасып жүргеннен гөрі, электронды кітап ыңғайлырақ. Өкінішке қарай, қазақша кітаптардың электронды нұскасы өте аз. Содан да болар, шетелдегідей емес, қолданысқа кенінен енбей жатыр. Егер қазақ классиктерінің шығармаларын электронды нұсқаға көшірсе, кітап оқитын жастардың қатары көбеюі мүмкін.

Қымбат ЖАРЫЛҒАСЫН,
Абылай хан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінің Менеджмент және халықаралық коммуникация факультетінің студенті

Кешегі күннің АЛЫПТАРЫ

Атақты театр тарланы
Асқар ТОҚПАНОВ

Әйгілі заңгер,
академик
Сұлтан САРТАЕВ

Даңқты майдангер,
жазушы-журналист
Әзілхан НҰРШАЙЫҚОВ

Суреттерді түсірген Нұрманбет ҚИЗАТҰЛЫ

Кеден органдарының негізгі міндеттерінің қатарына жеке тұлғалардың, кіші және орта бизнес өкілдерінің немесе коммерциялық емес ұйымдардың кедендік шекарадан валюта алып өтуіне кедендік бақылау жасау тәртібі де кіреді.

Осы орайда айтар ойымыздың негізі түсінікті болу үшін, әңгімені «жеке тұлға» деген сөзге түсінік беруден бастаған жөн болар. Мысалы, Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 12-бабында көрсетілгендей, жеке тұлғалардың қатарына Қазақстан Республикасы мен басқа да мемлекеттердің азаматтары және азаматтығы жоқ адамдар жатады. Сонымен қатар жеке тұлғалардың қатарына 16 жасқа, яғни кемелеттік жасқа толмаған балалар да қосылады. Осы орайда кедендік шекарадан кемелеттік жасқа толмаған азамат валюта алып өтетін болса, декларант ретіндегі жауапкершілік оның ата-анасына жүктеледі.

Жалпы валюта алып өту (*елімізге валюта әкелу және сыртқа шығару*) туралы ережелер «Қазақстан Республикасында кеден ісін реттеу туралы» Қазақстан Республикасы Кодексінің 343-бабының 1-тармағының 7-тармақшасымен және Еуразия экономикалық қауымдастықтың мемлекетаралық кеңесінің 2010 жылғы 5 маусымдағы «Жеке тұлғалардың қолма-қол ақша немесе ақша құралдарын кедендік одақ шекарасы арқылы алып өту тәртібі жөніндегі келісім» туралы №51 шешімінің 4-бабымен реттеледі. Атап айтсақ, кедендік шекарадан бір жолғы валюта алып өтетін жеке тұлғалардың қолындағы валютаның жалпы сомасы Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің сол күнгі валюта бағамы бойынша 10 мың АҚШ долларынан аспайтын болса, жеке тұлғалар аталмыш валютаны жазбаша декларацияламай алып өтуге құқылы. Ал енді аталмыш сома немесе жол чектері 10 мың АҚШ долларынан асып кеткен жағдайда, жазбаша түрде кедендік жолаушылар декларациясына мәлімдеуі қажет. Егер жеке тұлға кедендік шекарадан көлемі 10 мың АҚШ долларынан асатын валютаны кедендік жолаушылар декларациясында мәлімдемей өтетін болса, бұл жағдай кеден ережесін бұзу фактісі

болып табылады. Сонымен қатар Қазақстан Республикасы Әкімшілік-құқық бұзу кодексінің 551-бабы бойынша (*тауарларды, қолма-қол ақшаны, жол чектерін немесе құжаттық құнды қағаздарды декларацияламау немесе дұрыс кедендік декларацияламау*) әкімшілік жазаға тартылуы мүмкін. Ал енді кедендік тексеруден жасырып өтетін валютаның жалпы сомасы

шетелден алып келген валюта көлемі белгіленген мөлшерден көп болса, жазбаша түрде кедендік жолаушылар декларациясында мәлімдегені абзал. Себебі шетелден алып келген валютаны кері алып қайтатындай жағдай туындайтын болса, Қазақстан Республикасының аумағына кіргенде толтырған жазбаша кедендік жолаушылар декларациясы валютаны кері алып шығу барысында оның

Валюта алып өту тәртібі туралы

Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің сол күнгі бағамы бойынша 10 мың айлық есептік көрсеткіштен (*биыл – 30 630 000 теңге*) асып кететін болса, бұндай фактілер негізінде Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексінің 234-бабы (*экономикалық контрабанда*) бойынша қылмыстық жауапкершілікке тартылады.

Осы орайда біздің елімізге валюта әкелу мәселелері бойынша ешқандай шектеулер жоқ екенін ескерте кетейік. Мысалы, Қазақстан Республикасының аумағына сапарлап келген кез келген азамат кедендік шекарадан ешбір шектеусіз валюта алып өтуге құқылы. Ал енді

зандылығын дәлелдейтін негізгі құжат болып табылады.

Алайда үстіміздегі жылы кедендік шекарадан валютаны Қазақстан Республикасының аумағынан тыс жерлерге шығаруға байланысты шектеу қойылды. Бұл өзгерістерден көп азаматтар әлі күнге дейін хабарсыз екенін кеден органына түсіп жататын сұраулардан да аңғаруға болады. Атап айтсақ, Қазақстан Республикасы Президентінің

«Қазақстан Республикасында қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету шаралары туралы» 2022 жылдың 14 наурызындағы Жарлығының 1-тармағы 1-тармақшасының талаптарына байланысты, сыртқа қолма-қол валюта немесе қаржылық құралдарды алып өту Ұлттық банктің сол күнгі бағамы бойынша 10 мың АҚШ долларынан аспауы керек.

Бекен НҰРАХМЕТОВ,
Жетісу облысы бойынша мемлекеттік кірістер департаменті «Алтынкөл-жол» кеден бекеті басшысының орынбасары

Бас редактор — директор
Срайыл Махатұлы СМАЙЫЛ

Редакция алқасы:

Қуаныш НҰРДАНБЕКҰЛЫ жауапты хатшы

Ғалия ҚАЛИЕВА
компьютер орталығының жетекшісі

Тілшілер мен қызметкерлер:

Гүлнар АХМЕТОВА — экономика, нарық

Мақпал НОҒАЙБАЕВА — арнаулы тілші

Ернұр КЕНЖЕБАЙ — шолушы

Кәмшат ТӨЛЕШОВА — теріміші

Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ — web-caim

Аймақтағы меншікті тілшілер:

Мерген ТОКСАНБАЙ—
Ақмола және Солтүстік Қазақстан облыстары (8 701 312 39 34)

Кажет АНДАС — Алматы облысы (8 747 706 13 82)

Нұртұл НАСЫР — Атырау облысы (8 702 959 80 08)

Мөлдір КЕНЖЕБАЙ — Шымкент қаласы (8 776 238 55 94)

Ұлдай САРИЕВА — Батыс Қазақстан облысы (8 705 150 48 30)

Кезекші редактор
Мақпал НОҒАЙБАЕВА

Меншік иесі:

«Аманат Медиа» ЖШС

Директордың
орынбасары
Мейрамбек
ҚҰЛМҰХАМЕДОВ

Бас есепші
Расима
ӘКІМБЕКОВА

Редакцияның мекенжайы:

050012, Алматы қаласы, Мәуленов, 85 үй, №61 кеңсе, 3-қабат
(*Бөгенбай батыр көшесінің қиылысы*)
Телефондар: 8(727) 272-43-39; 272-43-25
Бухгалтерия: тел.факс: 8(727) 272-46-22 (жарнама бөлімі)

Газет «Дәуір» ЖШС РПМК (Алматы қаласы, Қалдаяқов көшесі, 17-үй)
тел: (727) 273-12-04, 273-12-54, Тапсырыс — №2002;
Бағасы келісім бойынша

Таралымы — 5000 дана

Газет Қазақстанның барлық аймақтарында таралады, сондай-ақ «AirAstana» әуежолының ұшақтарында бар.

Jas qazaq газеті «Караан», «Хорошие новости плюс» және KOK TENGRI дүңгіршіктерінде сатылады

Газет 2004 жылы 14 желтоқсанда тіркелген.

2021 жылдың 03 маусымында ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке тұрып, № KZ68VPY00036247 куәлігін алды.

Мақала авторының пікірі редакция көзқарасын білдірмейді.

Жарнама мәтініне тапсырыс беруші жауапты.

Газетте жарияланған материалдар мен суреттерді сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.